

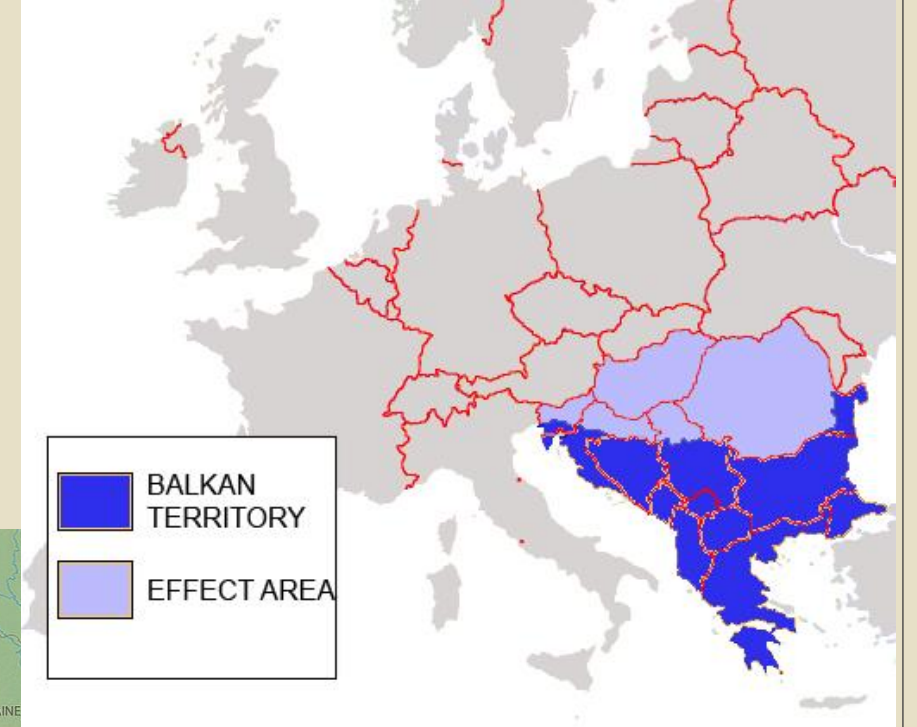

TÜRKİYE İLAHİYATÇILAR BİRLİĞİ VAKFı

BALKANLARDA TÜRK–İSLÂM İZLERİ

Prof. Dr. Mehmet Zeki İBRAHİMGİL
ANKARA HBV ÜNİVERSİTESİ

BALKANLARIN SİYASİ VE FİZİKİ HARİTASI

RUMELİDE OSMANLI FETİHLERİ VE GERİYE DÖNÜŞ

FETİHLER

- 1354- Gelibolu'dan Balkanlara Geçiş
- 1371- Meriç Savaşı
- 1385- Selanik Fethi
- 1389- Kosova Muharebesi
- 1444- Varna Savaşı
- 1463- Bosna-Hersek Fethi
- 1521- Belgrad Fethi
- 1526- Mohaç Meydan Savaşı
- 1529- 1. Viyana Kuşatması (Başarısız)
- 1541- Budin Fethi
- 1566- Zigetvar Kuşatması ve Fethi
- 1683 – 2. Viyana Kuşatması ve Bozgunu

GERİYE DÖNÜŞ

1699 – Karlofça (Sremski Karlovac) Anlaşması

1718 – Pasaraovça (Pozarevac) Anlaşması

1768 – Küçük Kaynarca Anlaşması

1878- Berlin Anlaşması

1913 – Bükreş Anlaşması

BIRIKIM VE MIRAS

- XI. yüzyılda Türkler'in Horasan'da temellendirdiği Türk-İslâm Medeniyetinin derin kültür etkilerinin Avrupa'daki merkezi olmuştur. Buradan da Avrupa'nın içlerine taşınmıştır.
- Horasan Türklüğü, 1389 Kosova Zaferi ile Maverâünnehir'den başlayan ve onlarca yerden birkaç asır süren göç hareketinden sonra tarihi yürüyüşünün birikimini, fethettiği topraklardan aldığı miraslarla kavrayıp kültür, ticaret, sosyal hayatı kapsayan yeni bir öz çıkarmıştır.
- Fuad Köprülü'nün "İstanbul-Osmanlı Medeniyeti" diye kavramsallaştırdığı bu özdeşleşme, 1392 yılında Üsküp'ün alınmasıyla Rumeli'de kendine alan bulmuş, 1453'te de İstanbul'un fethiyle özgün kimliğini oluşturmuştur.

TEŞKİLÂTLAR VE İNSAN KAYNAĞI

<i>Alp Erenler</i>	<i>Ahiler</i>	<i>Horasan Erenleri</i>	<i>Bacıyan-ı Rûm</i>
Akınlar düzenleyip, bölgedeki Feodal beylerin düzenlerini sarsmıştır. Düzenli ordu gelene kadar yaptıkları akınlarla düşman kuvvetlerinin yıpratmıştır.	Fethedilen yerlerde yüksek ahlâk değerlerine sahip ve terbiyeli meslek erbabı yetiştiren yaygın bir eğitim kurumu olarak şehirlerde ticaret ve zanaatta etkin olmuştur.	Osmanlının Serhat hattında veya Sınır coğrafyasında daha çok kır yerleşimlerinde kendilerine yer bulup, insanları gelecek/olan fethetmeye hazırlamış ve bölge insanını İslâm'a ısındırmıştır.	Türk milletini oluşturan bilinci her ocağa yerleştirmiştir. Şehirde ve kırdaki ahilik teşkilâtına benzer özellikte kadın örgütlenmesidir.
<i>Akıncı Ocağı</i>	<i>Ahilik / Lonca Teşkilâtı</i>	<i>Tekke ve Zaviyeler</i>	<i>Her Hane</i>

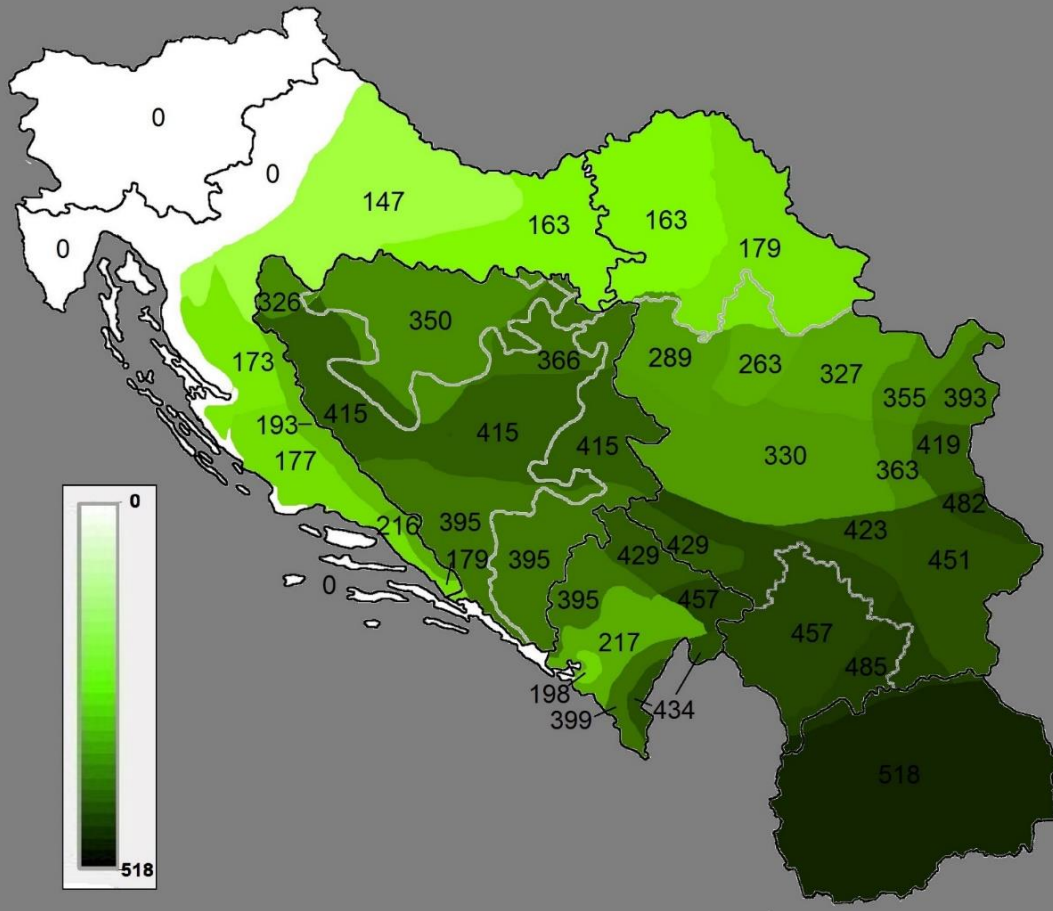
Rum-eli

- Mimar Sinan'ın bu coğrafyaya duyduğu heyecanın ifadesi

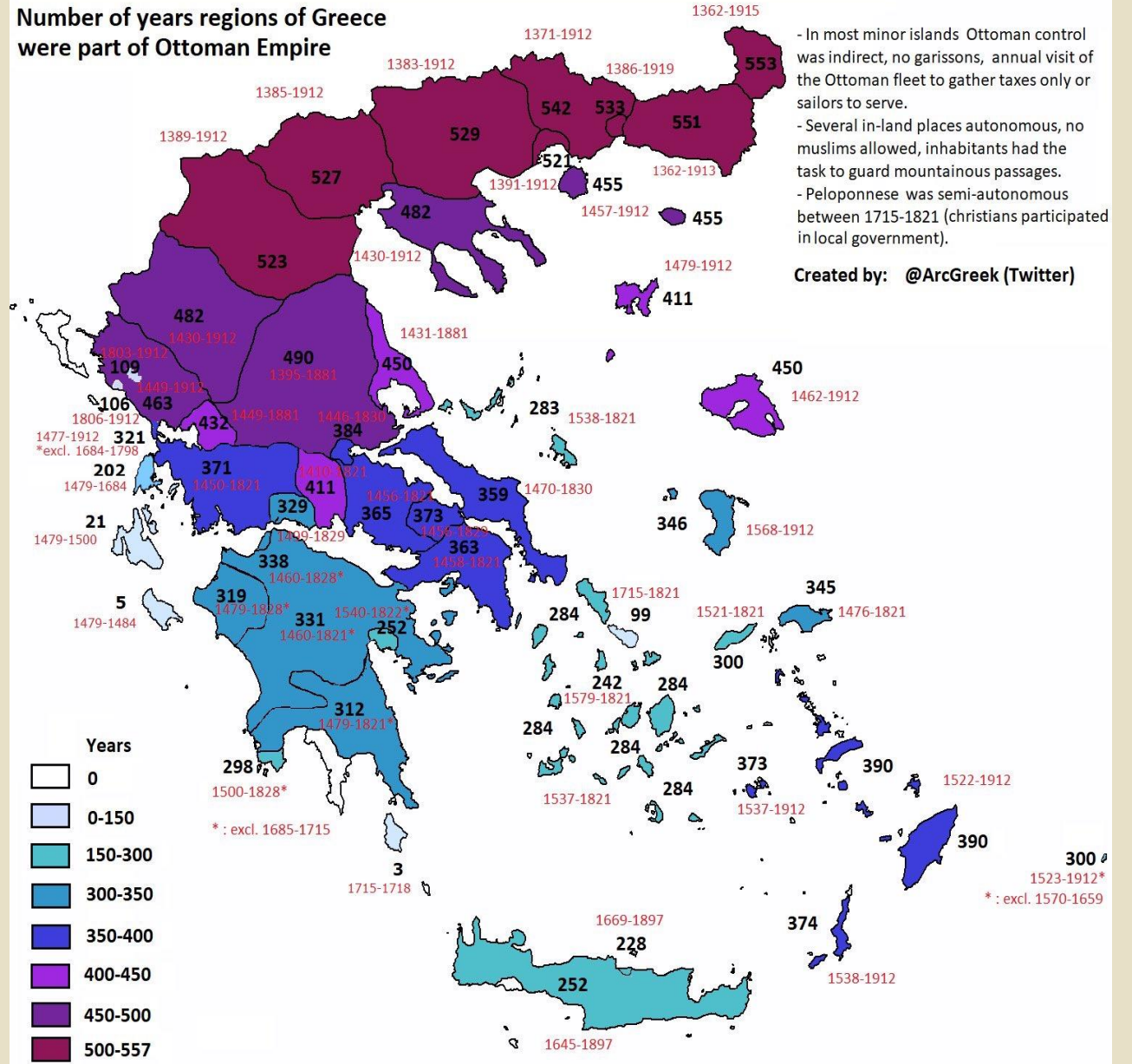
*« Nemiz vardır bizim milk-i Arapda
Nice biz dururuz Şam ü Halebde
Cihan halkı kamu ayş ü tarabda
Gel abi gidelim Rum illerine »*

BALKANLARDA OSMANLININ HAKİM OLDUĞU YILLARI GÖSTEREN TABLO

YUGOSLAV TERRITORIES UNDER OTTOMAN CONTROL

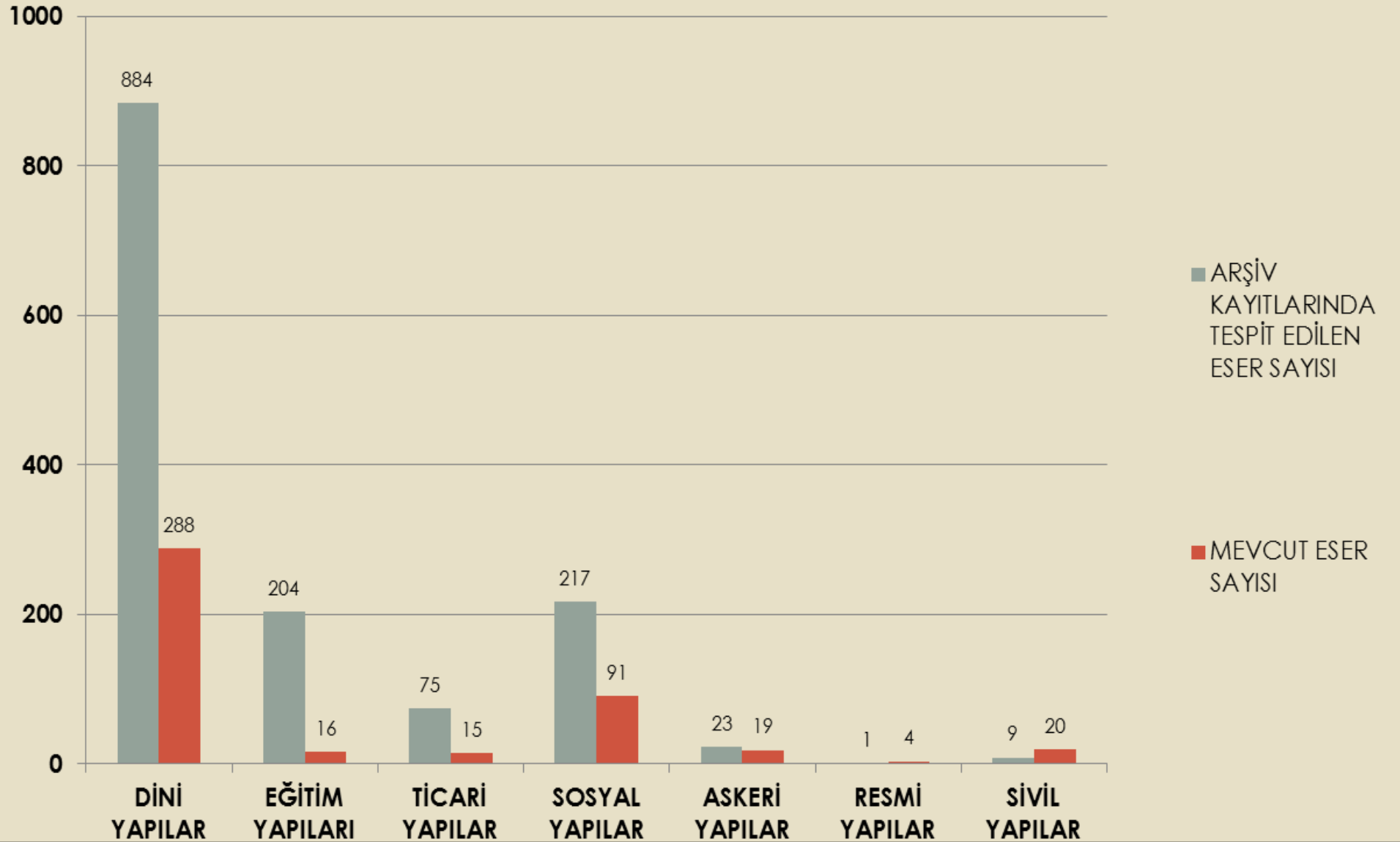
Number of years regions of Greece were part of Ottoman Empire

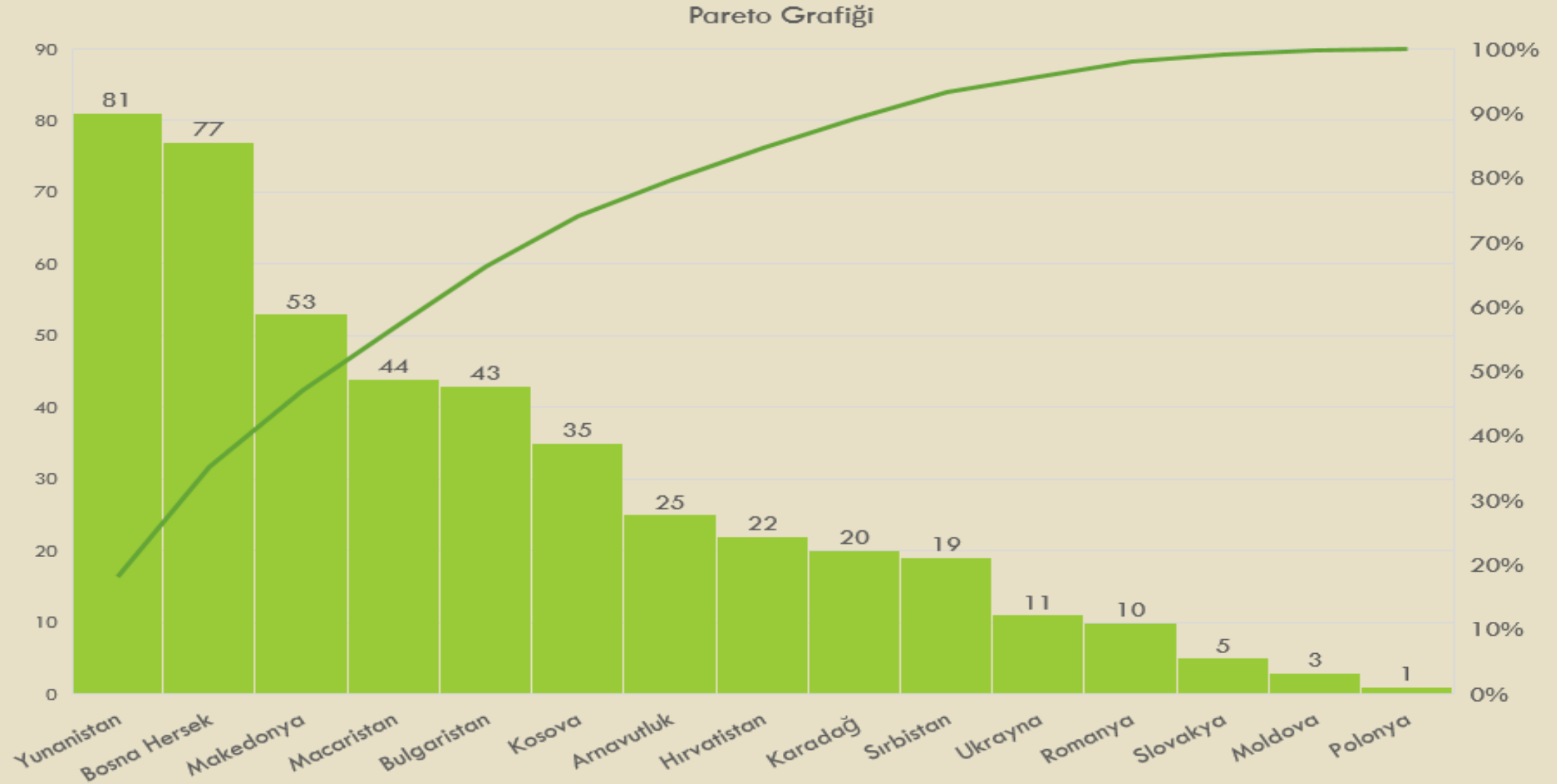
BALKAN ÜLKELERİNDE OSMANLI VAKIF ESERLERİN GENEL DURUMU

Balkan Ülkeleri	İnşa Edilen	Ayakta Kalan	Oran
Arnavutluk	1015	230	% 20
Bosna-Hersek	3560	926	% 18
Bulgaristan	3339	628	% 16
Hırvatistan	241	54	% 22
Karadağ	222	137	% 43
Kosova	361	225	% 61
Macaristan	724	41	% 06
Makedonya	1413	584	% 34
Romanya	291	140	% 38
Sırbistan	909	182	% 18
Yunanistan	3771	756	% 20
TOTAL.....	15.846	3.903	% 25

BALKANLARDA OSMANLI VAKIF ESERLERİ - TABLO

Balkanlar'da Osmanlı Eserlerin Genel Durumu – Grafik

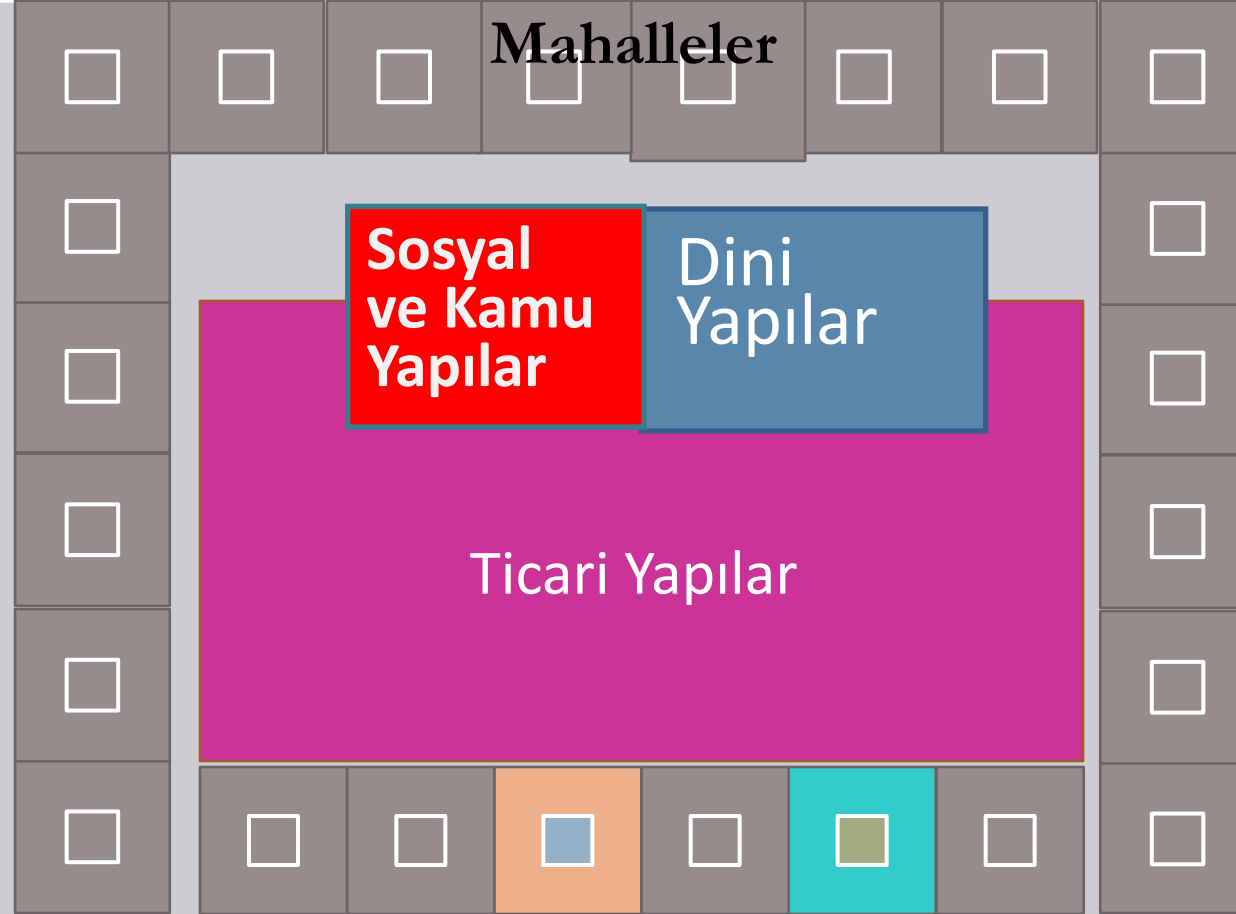

Balkanlar'da Osmanlı Şehirlerinin Kuruluşu

- Balkanlar'daki birçok şehir sadece bir hisardan ibaretken, Üsküp gibi kat kat büyütülen şehirlerde veya Saraybosna gibi Osmanlı tarafından kurulan şehirlerde Türk-İslâm sanatının bütünlüğü ve devamlılığı, mimaride kendini en iyi şekilde ifade etmiştir. Sosyal, kültürel, ekonomik yapı, estetik, biçim, form ve malzeme özellikleriyle kendine has bir karakter ortaya koymuştur.
- Şehir imarında öncü olan mimari eserler vakıflar sayesinde olmuştur. Şehirler, cami, medrese, imaret, darüşşifa vb. yapıları ile bu hayır tesislerinin etrafına, gelir getirmek üzere yapılan hamam, arasta, han, bedesten ve çarşı gibi ticari tesislerle hızlıca donatılmışlardır.
- Şehirlerin imar işleri **Hassa Mimarlar Ocağı** tarafından örgütlenmiştir.

Osmanlıda İmar ve Şehir Oluşumu

Mahalleler

Mahalleler

Osmanlıda Şehir Dokusu

OSMANLI ŞEHİRLERİNİN KURULUŞU

Şehrin Merkezinde

- Cami
- Mescit
- Tekke /Türbe
- Medrese

Etrafında Sosyal Yapılar

- İmaret
- Hamam
- Çeşme /Sebil

Ticari Yapılar

- Han
- Bedesten
- Arasta / Çarşı

İdari Yapılar:

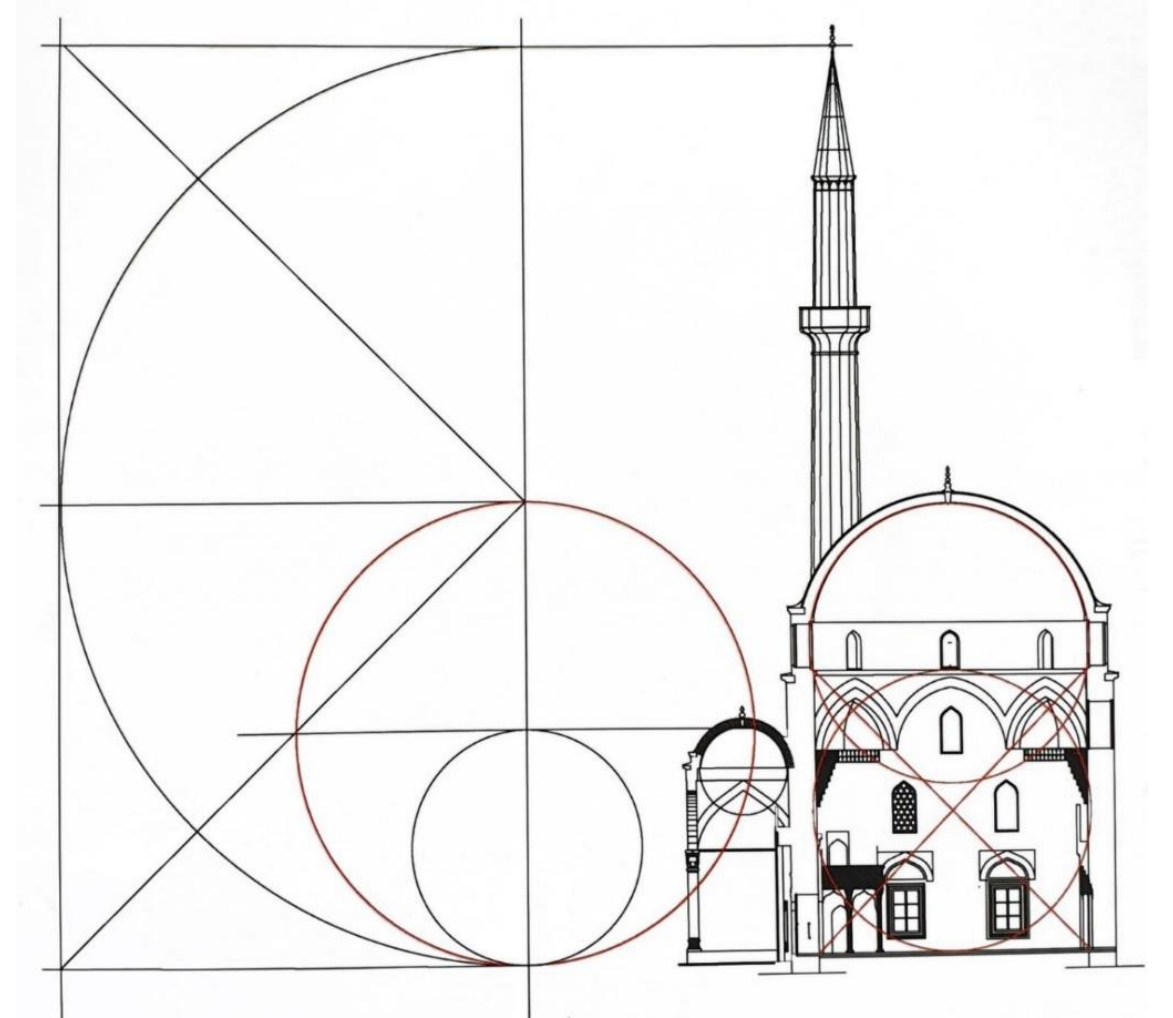
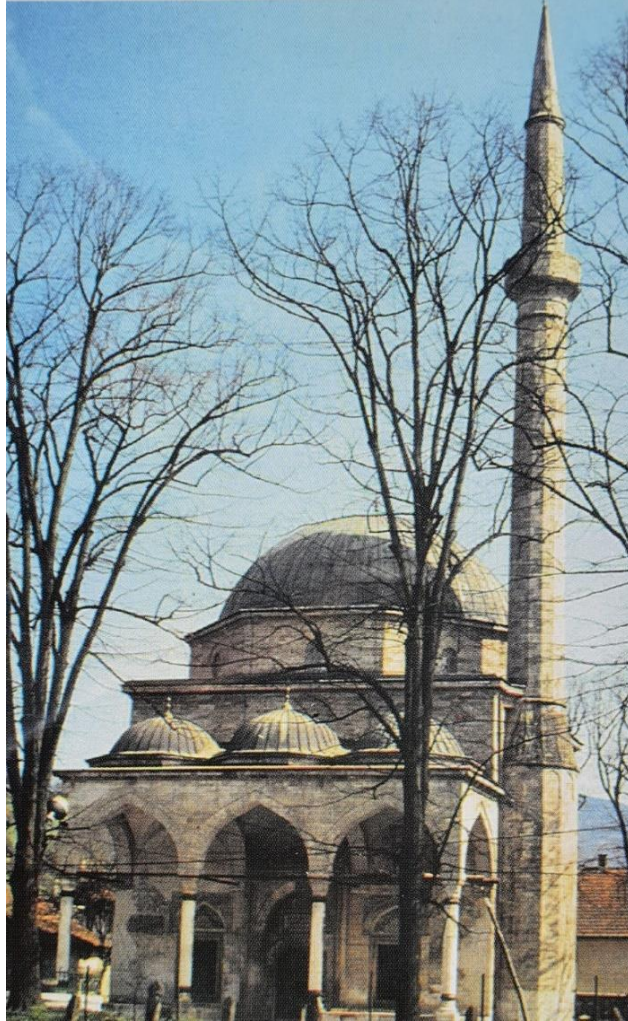
- Saray
- Vilayet Konağı

Mahalleler

- Konutlar
- Konaklar

CAMİNİN PROPORSİYONAL ÖLÇÜLERİ

Örnek: Foça Alaca Camii

BALKANLAR'DA OSMANLI ŞEHİRLERİ

- Balkanlar'daki Osmanlı şehirleri **İmar / İmaret / İbadet / Ticaret / Zanaat** olmak üzere beş bileşenin bütünlüğü ile kurgulanmıştır.
- Bu bileşenlerin mekân organizasyonu da vakıf eserleri ile gerçekleştirilmiştir.
- Şehirler imar olurken, toplumun ihya edilmesi de ihmal edilmemiştir. Müderrisler, zanaatkârlar, sanatçılar, tacirler belli ahlâk normlarıyla donatılmıştır. Bu ahlâki normlar İslâm'ın temel öğretileri olmuştur. Bu yönüyle Müslüman olsun olmasın orada yaşayan herkesi etkilemiştir.

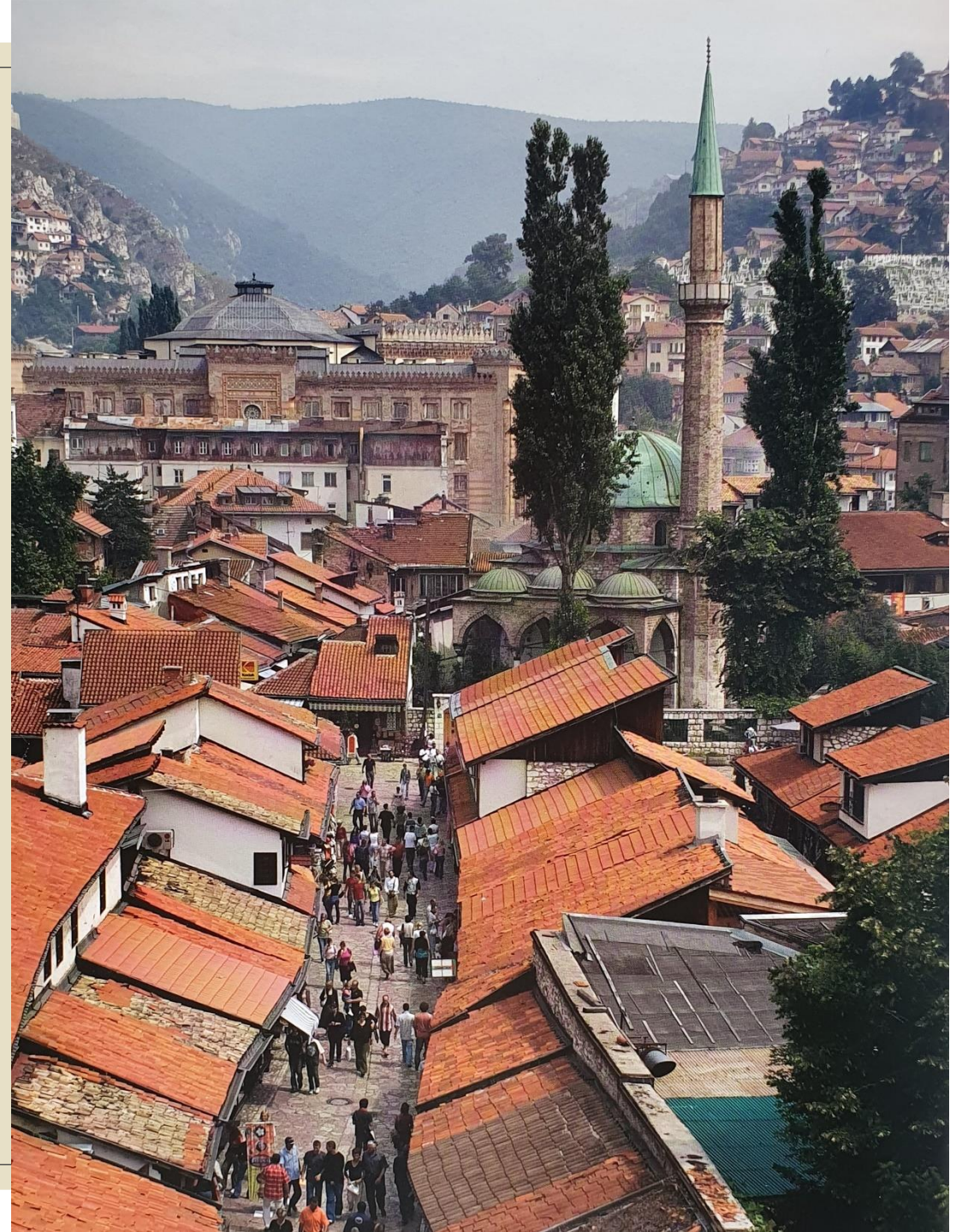
BALKANLARDA TÜRK ŞEHİR DOKUSUNA SAHİP ŞEHİRLER

Balkanlar'da beş asırdan fazla süren Osmanlı hakimiyeti döneminde, fethin ilk yıllarından itibaren sistemli bir imar ve iskan politikası yürütülmüştür. Mevcut Şehirler yeni bir anlayıőla imar ve ihya edilirken yeni Şehirler ve yerleşim yerleri de kurulmuştur.

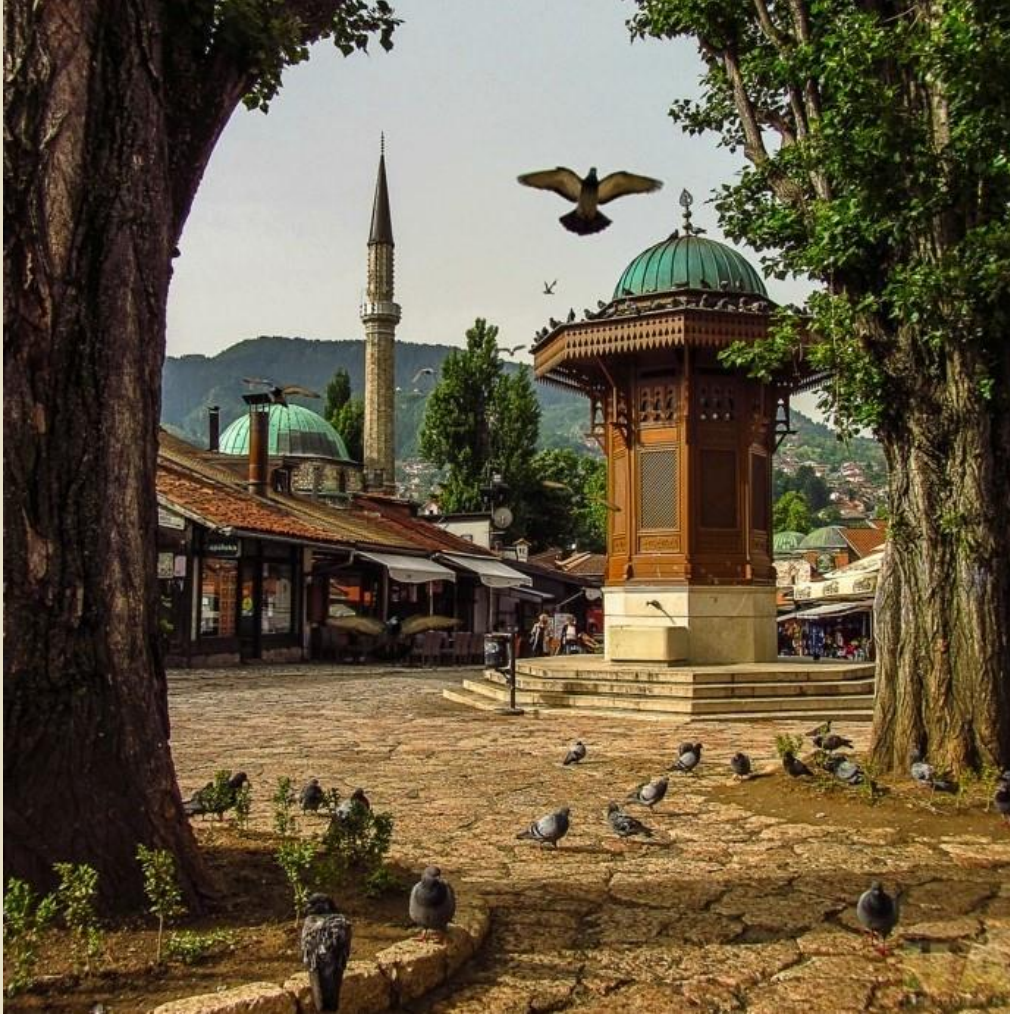
Şehirlerde, bir cami etrafında gelişen külliye yapıları, Şehrin fiziki yapısına yön vermiştir. Şehir merkezlerinde, cami-mescit, tekke-zaviye ve türbe gibi dini; han, bedesten, arasta, ve çarşı gibi ticari; imaret, hamam, köprü, su kemeri, çeşme ve kulesi gibi sosyal; mektep, medrese ve kütüphane gibi eğitim; kale, kule-ocak, burç ve tabyalar gibi askeri yapılar inşa etmek suretiyle, Türk Şehir dokusu anlayıőı bölgeye hakim kılınmıştır.

Bu suretle bölgeye yeni bir yaşama tarzı, hayat ve medeniyet getirilmiştir. Balkanlarda, **Bulgaristan'da** Filibe(Plovdiv) ve Őumnu'da; **Makedonya'da** Üsküp, Manastır ve Ohri'de; **Arnavutuk'ta** Berat ve Kruya'da; **Macaristan'da** Budapeşte, Eger ve Peçuy'da; **Romanya'da** Babadağ, İshakça ve Mecitli'de; **Bosna-Hersek'te** Saraybosna, Mostar, Travnik'te; **Kosova'da** Prizren ve Cakova'da; **Yunanistan'da** Selanik, Gmlcine, Yanya, Girit Adasında Hanya, Resmo gibi Şehirlerde kısmen de olsa Türk Şehir dokusunun günümüze kadar gelebildiğini görmek mümkündür.

Şehirlerde yapılacak yapılar için **Ehl-i Hiref** (**Zanaatçı ve Sanatçı Ehli**) grupları Hassa Mimarlar Ocağı'nda mimar başı emrinde yapım işleri örgütlenirdi. Bu grup Osmanlı mimarisinin temel estetiğini temsil etmektedir.

Osmanlı Döneminde Balkanlar, «*Abidelerle bir vatan meydana getirildiği*» coğrafya olmuştur.

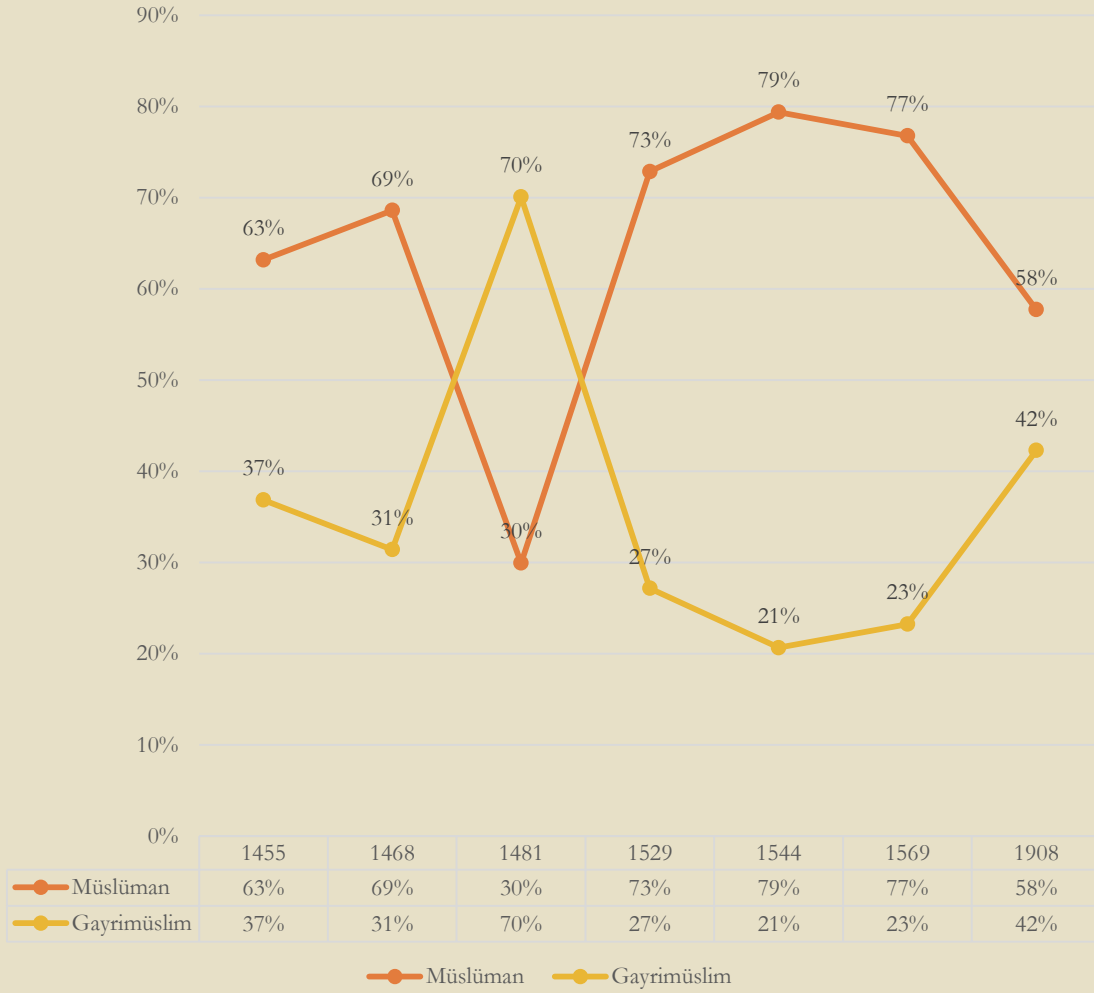

Üsküp

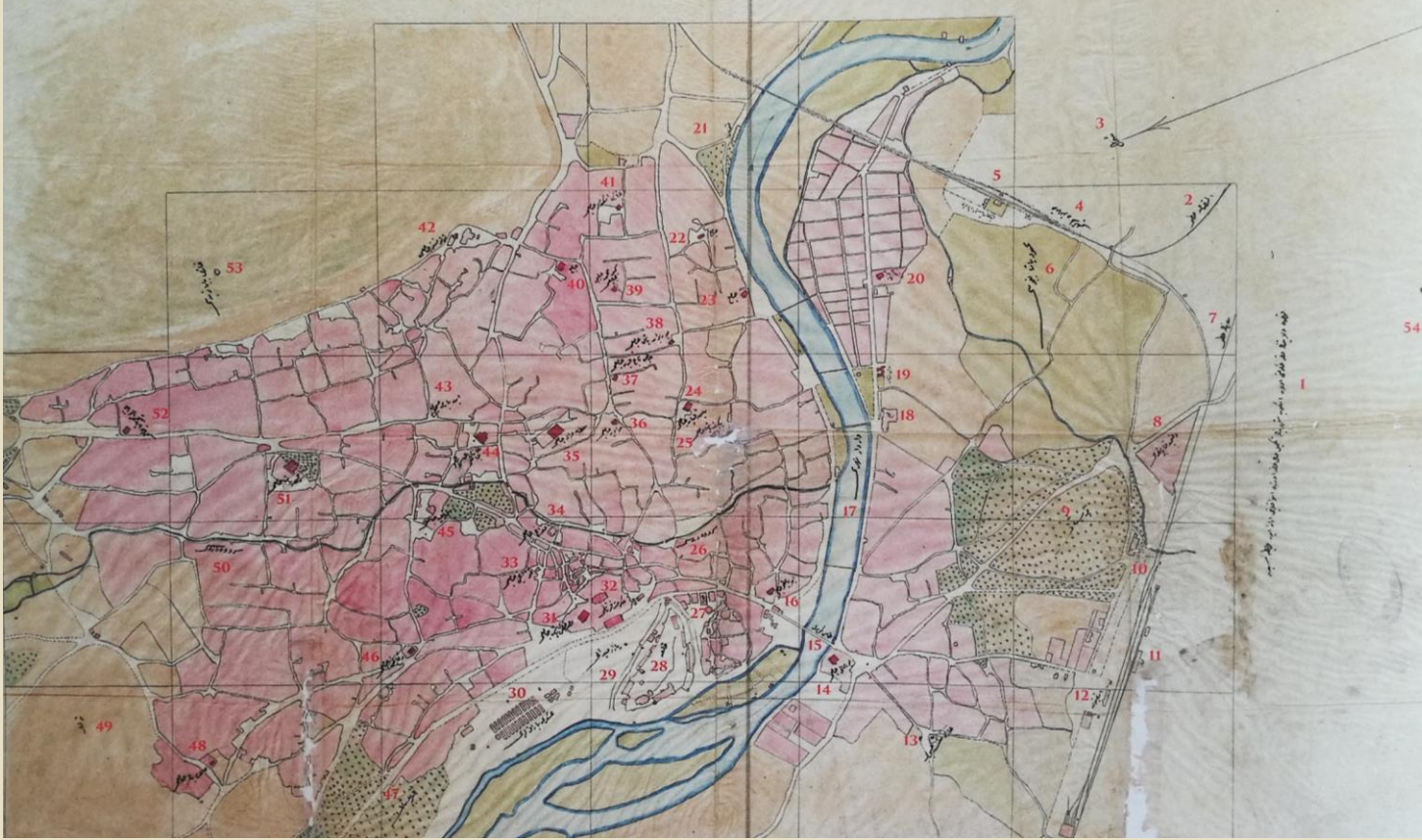
- - Üsküp, Avrupa'daki Osmanlı şehirleşmesinin en büyük ve en önemli merkezi olmuştur.
- - Fuad Köprülü'nün "İstanbul-Osmanlı Medeniyeti" diye kavramsallaştırdığı *özdeşleşme* (integretion) 1453'te de İstanbul'un fethiyle, dünyada kendine has kimliğini oluşturmıştır.

ÜSKÜP ŞEHİR DOKUSU

OSMANLI DÖNEMİNDE ÜSKÜP ŞEHİR DOKUSU-ARŞİV

- 35. Sultan Murat Camisi
- 36. Muradiye Camisi
- 37. Hacı Tacettin Camisi
- 38. Borizanbaşı Camisi
- 39. Kebir Mehmet Çelebi Camisi
- 40. Cami

- 41. Gazi İskender Camisi
- 42. Tütünsüz Camisi
- 43. İbn-i Bari Mescidi
- 44. Gazi İsa Bey Camisi
- 45. İshakiye Camisi
- 46. Dükkâncık Camisi
- 47. Kabristan

- 48. Malik Bey Camisi
- 49. Tarla
- 50. Serava Deresi
- 51. Yahya Paşa Camisi
- 52. Gazi Mehmet Paşa Camisi
- 53. Gazi Baba Türbesi

- 1. Kosova Vilayet Binası
- 2. Bitişme Hattı
- 3. Kuzey
- 4. Kumanova Yolu
- 5. Vardar İstasyonu
- 6. Mahmut Paşa Bahçesi
- 7. Selanik Hattı
- 8. Un Fabrikası
- 9. Kabristan
- 10. Aşar Ambarı
- 11. Gümrük
- 12. İstasyon
- 13. Gazi Menteş Mescidi
- 14. Burmalı Cami
- 15. Taş Köprü
- 16. İbn-i Payko Camii
- 17. Vardar Nehri
- 18. Hamam
- 19. Askeriye Dairesi
- 20. Faik Paşa Camisi
- 21. Kasaphane
- 22. Cami
- 23. Cami
- 24. Yelen Kapan Camisi
- 25. Yiğit Paşa Camisi
- 26. Serava Deresi
- 27. Belediye
- 28. Kale
- 29. Pazar Meydanı
- 30. Askeri Barakalar
- 31. Mustafa Paşa Camisi
- 32. Hükümet Konağı
- 33. Kazancı Camisi
- 34. Meddah Camisi

ÜSKÜP Türk Çarşısı

OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE
KADAR ULAŞAN
ÜSKÜP TÜRK ÇARŞISI

Üsküp

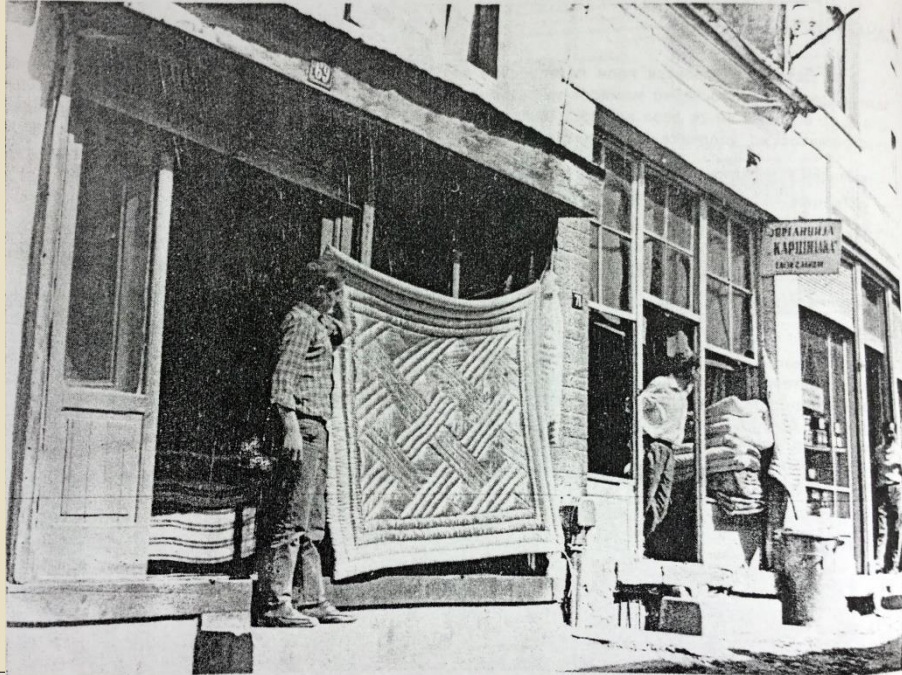
ESKİ HALİ

ÜSKÜP TÜRK ÇARŞISI

YANI HALİ

MAKEDONYA'DA OSMANLI VAKIF ESERLERİ GENEL DAĞILIMI

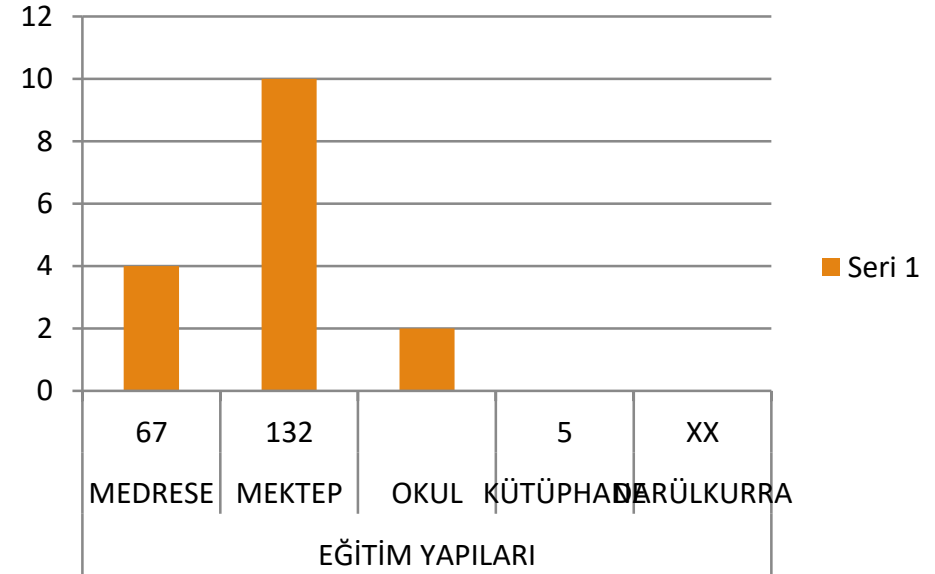
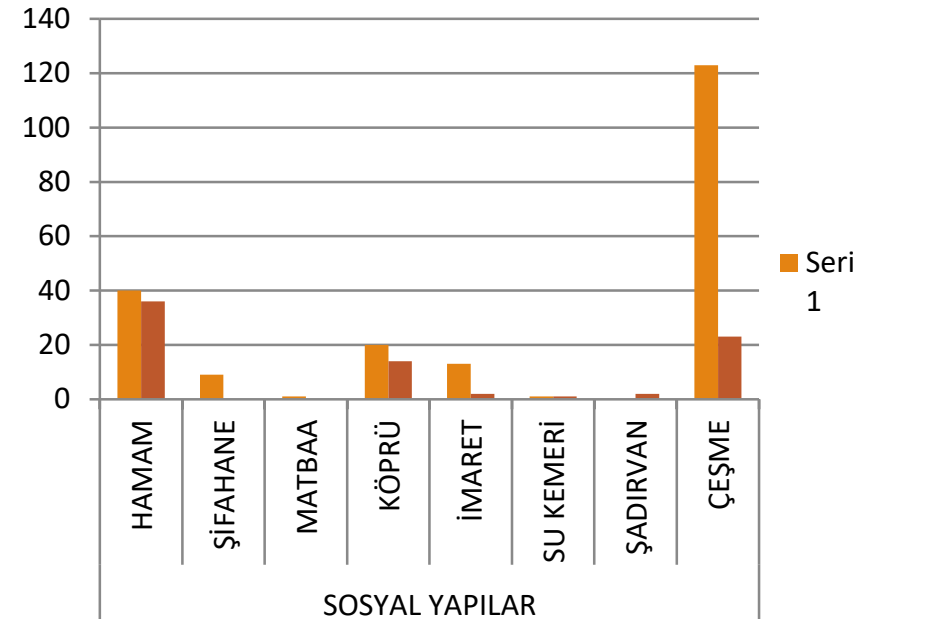
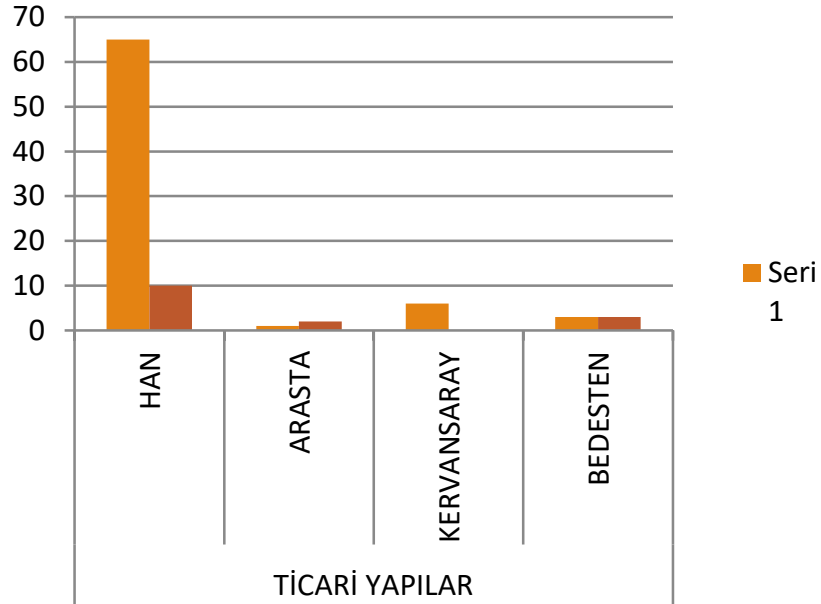
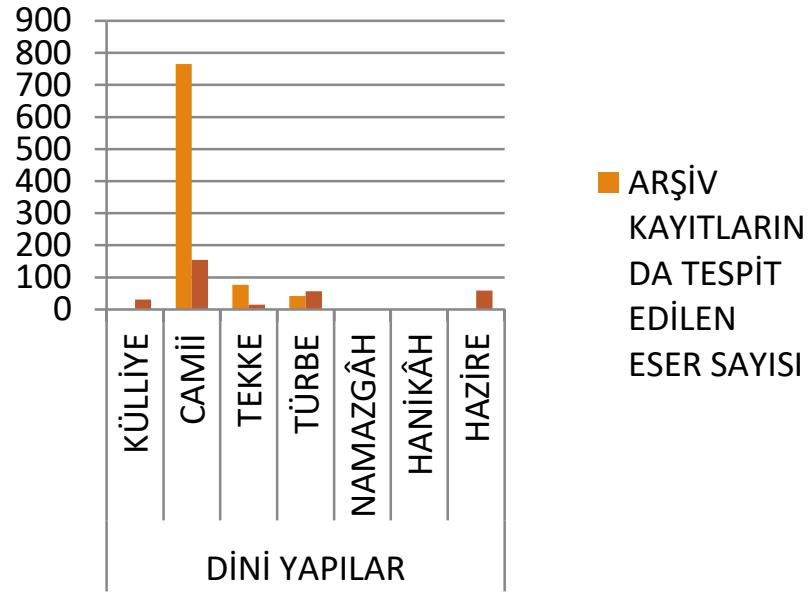

YAPI FONKSİYONLARI LEJANDI				
■ DİNİ YAPILAR	■ SOSYAL YAPILAR	■ EĞİTİM YAPILARI	■ RESMİ YAPILAR	■ SİVİL YAPILAR
■ TİCARİ YAPILAR	■ ASKERİ YAPILAR			

MAKEDONYA

FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	ARŞİVLERDE TESPİT EDİLEN ESER SAYISI	MEVCUT ESER SAYISI	YÜZDE
DİNİ YAPILAR	KÜLLİYE		31	
	CAMİİ	765	155	20%
	TEKKE	77	15	19%
	TÜRBE	42	57	
	NAMAZGÂH		1	
	HANİKÂH		1	
	HAZİRE		59	
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	67	4	6%
	MEKTEP	132	10	8%
	OKUL		2	
	KÜTÜPHANE	5		
TİCARİ YAPILAR	HAN	65	10	15%
	ARASTA	1	2	
	KERVANSARAY	6		
	BEDESTEN	3	3	100%
SOSYAL YAPILAR	HAMAM	40	36	90%
	ŞİFAHANE	9		
	MATBAA	1		
	KÖPRÜ	20	14	70%
	İMARET	13	2	15%
	SU KEMERİ	1	1	100%
	ŞADIRVAN		2	
	ÇEŞME	123	23	19%
	KALE	6	5	83%
	KULE	8	10	
ASKERİ YAPILAR	DARPHANE	3		
	CEPHANE		1	
	KIŞLA	6	3	50%
	SAAT KULE	10	13	
KAMU YAPILARI	VALİ KONAĞI		2	
	POSTANE	1	1	100%
SİVİL YAPILAR	KONAK	9	20	
TOPLAM		1413	484	34%

MAKEDONYA GRAFİK

**ÜSKÜP MUSTAFA
PAŞA CAMİİ-
RESTORASYON
SONRASI AÇILIŞI**

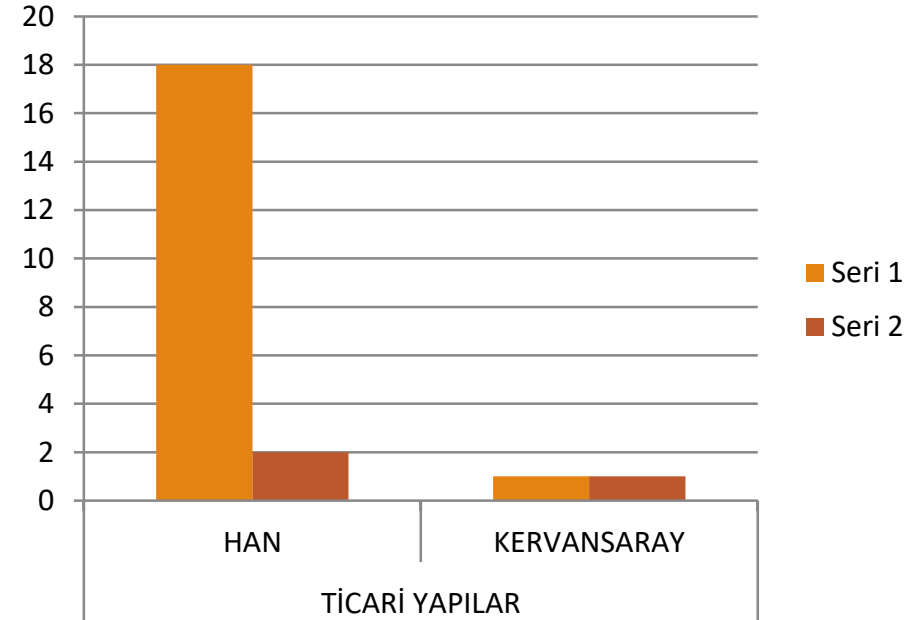
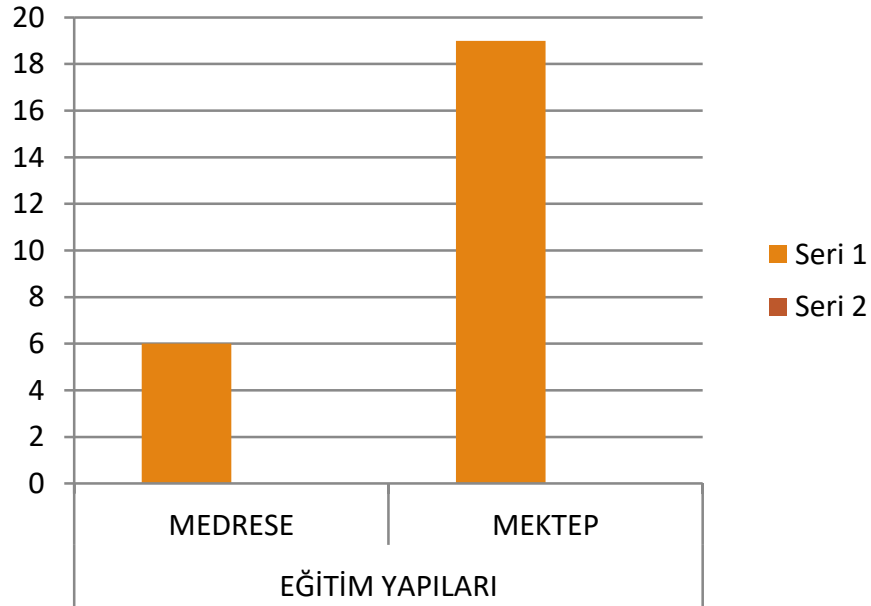
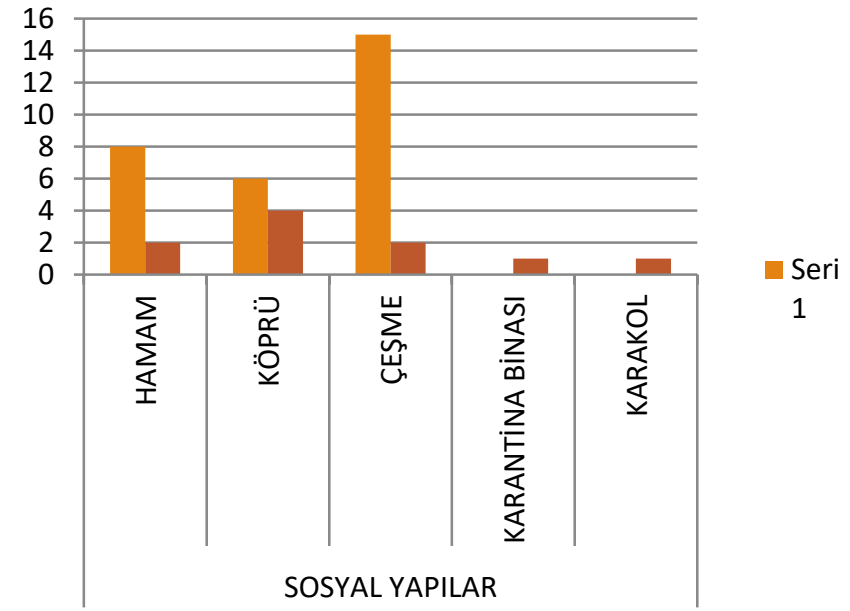
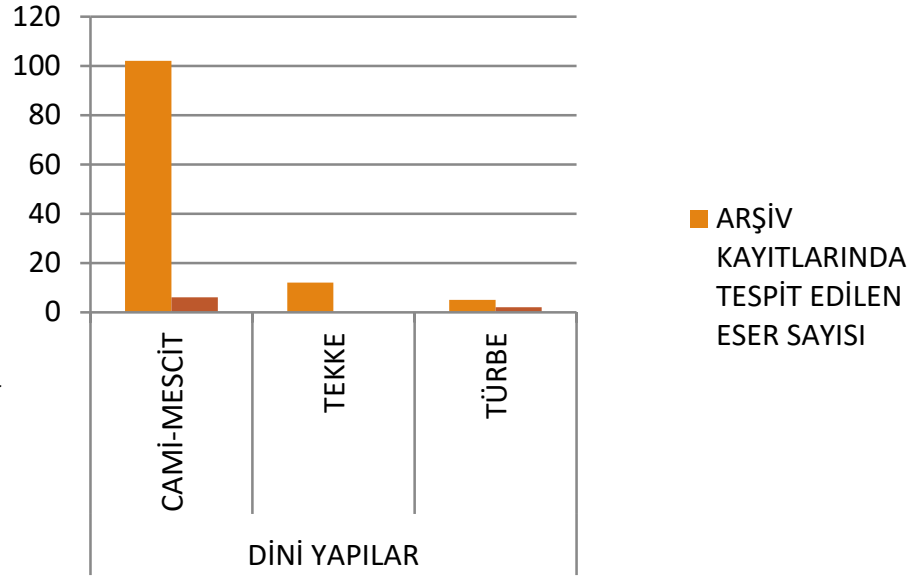

HIRVATİSTAN'DA OSMANLI VAKIF ESERLERİ MEVCUT DURUMU

FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	ARŞİV SAYISI	KAYIT	AYAKTAKİ SAYISI	ESER	YÜZDE
DİNİ YAPILAR	CAMİ-MECİT	102		6		%6
	TEKKE	12		0		-
	TÜRBE	5		2		%40
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	6		0		-
	MEKTEP	19		0		-
TİCARİ YAPILAR	HAN	18		2		%11
	KERVANSARAY	1		1		%100
SOSYAL YAPILAR	HAMAM	8		2		%25
	KÖPRÜ	6		4		%67
	ÇEŞME	15		2		%13
ASKERİ YAPILAR	KALE	38		16		%42
	KULE	11		9		%82
	KIŞLA	-		1		-
	HİSAR	-		2		-
	CEPHANE	-		1		-
RESMİ YAPILAR	KARANTİNA	-		1		-
	KARAKOL	-		1		-
SİVİL YAPI	KONAK	-		2		-
TOPLAM		241		52		%22

HIRVATİSTAN GRAFİK

ZADAR, PAKOŠTANE-VRANA,
YUSUF PAŞA HANI (1644)

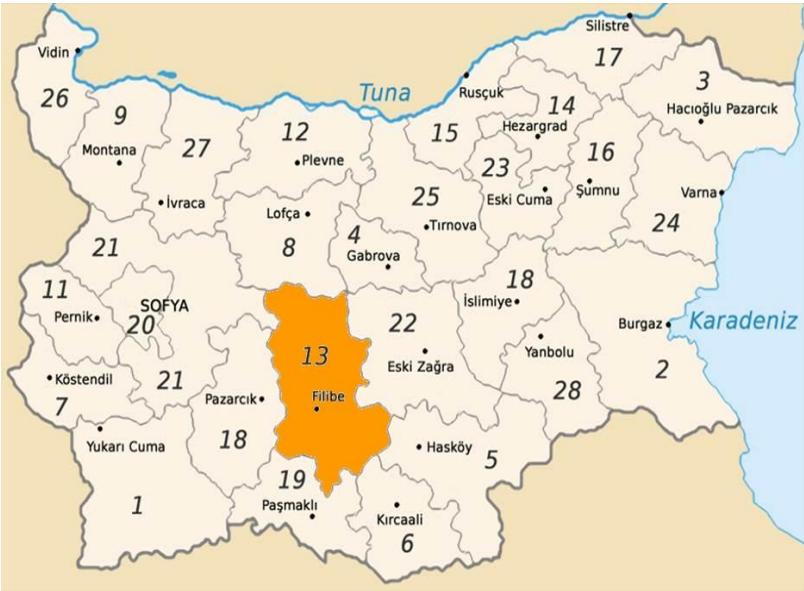

**BULGARİSTAN’DA İSTAN’DA
OSMANLI VAKIF ESERLERİ
MEVCUT DURUMU- Tablo 1**

YAPI TÜRÜ	ARŞİV KAYITLARI	MEVCUT ESER	YÜZDE
Camii-mescit	2356	146	6%
Tekke	174	8	5%
Türbe	27	30	
Medrese	142	5	4%
Mektep	273	9	3%
Dar-ül Kura	2		
Okul		2	
Kütüphane	2	2	100%
Rüştiye		2	
Han	116	5	4%
Kervansaray	16	3	19%
Bedesten	3	4	
Arasta	1		
Çuha Fabrikası		2	
Değirmen		1	
Debbahane		1	

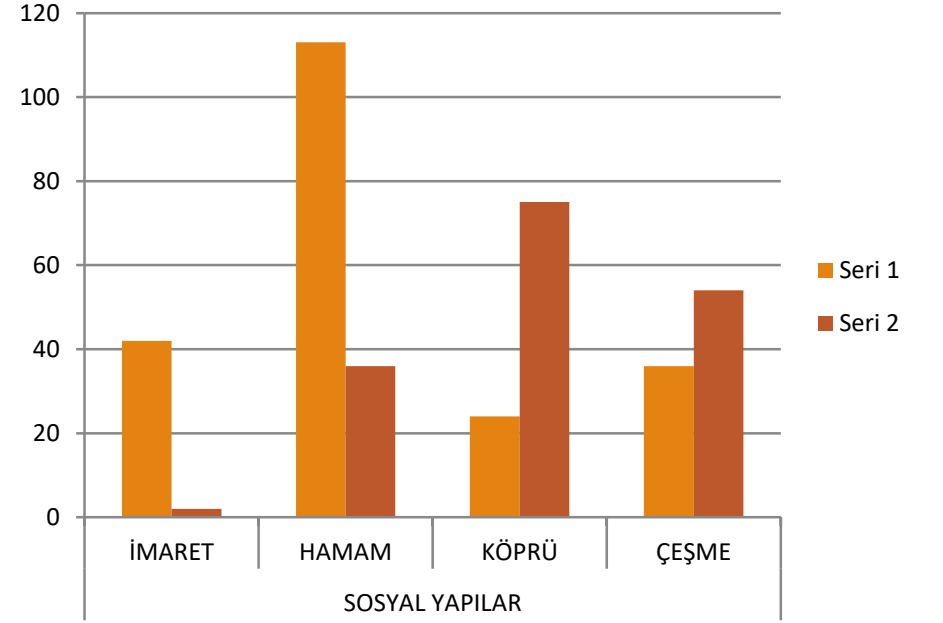
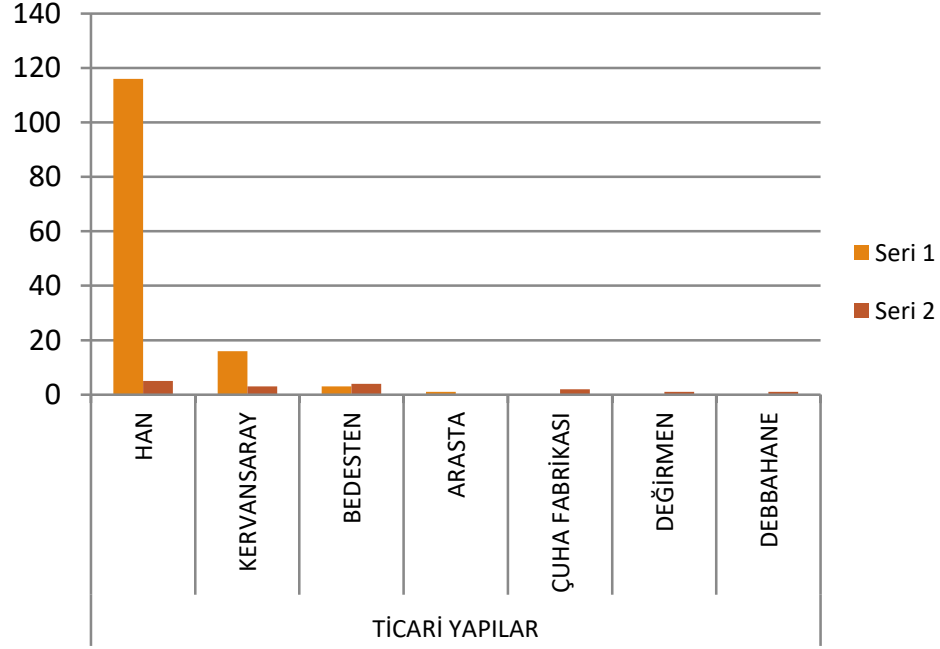
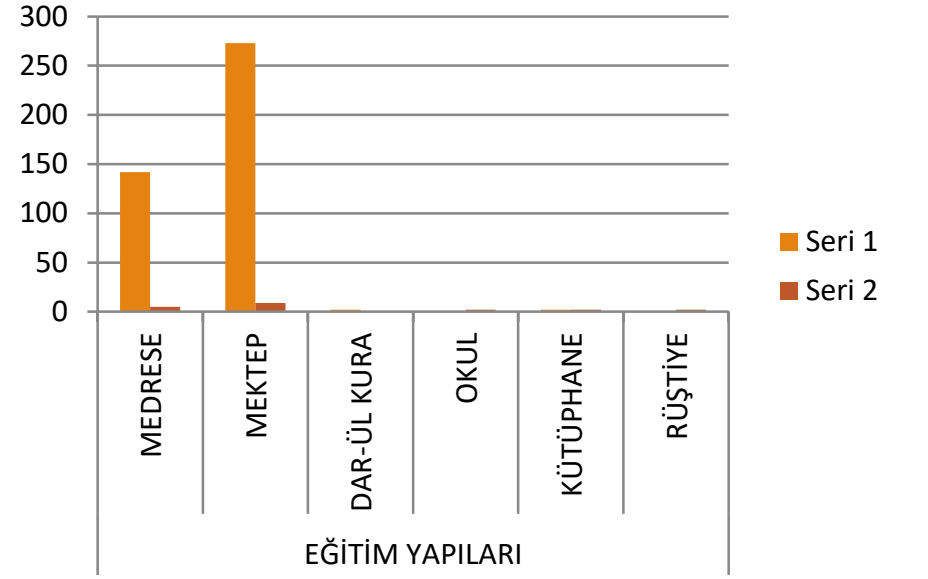
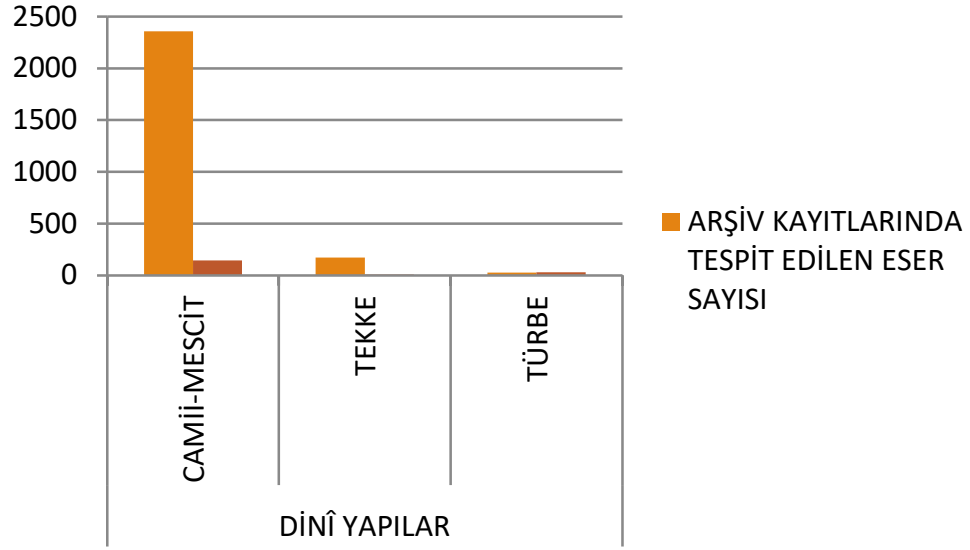
**BULGARİSTAN'DA İSTAN'DA
OSMANLI VAKIF ESERLERİ
MEVCUT DURUMU- Tablo 2**

YAPI TÜRÜ	ARŞİV KAYITLARI	MEVCUT ESER	YÜZDE
İmaret	42	2	5%
Hamam	113	36	32%
Köprü	24	75	
Çeşme	36	54	
Kale	5	4	80%
Kule	1	3	
Tabya		3	
Kışla		2	
Debboy		1	
Tophane		1	
Cephane		1	
Baruthane		6	
Zindan		1	
Saat Kulesi	2	29	
Hastane	1	2	
Saray	3	1	33%
İdari Bina		4	
Hükümet Konağı		4	
Telgrafhane		2	
Tren İstasyonu		1	
Konak		26	
Misafirhane		1	
TOPLAM	3339	479	14%

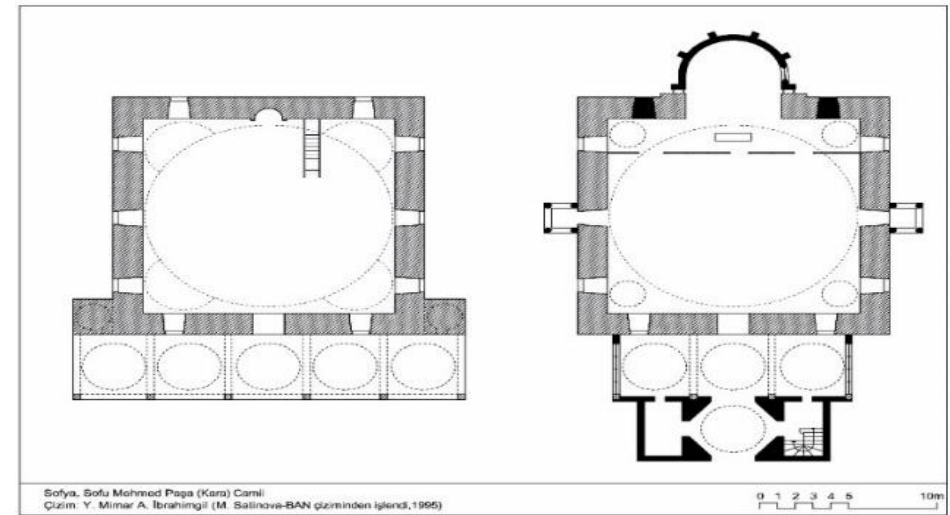
BULGARİSTAN

Grafik Tablo

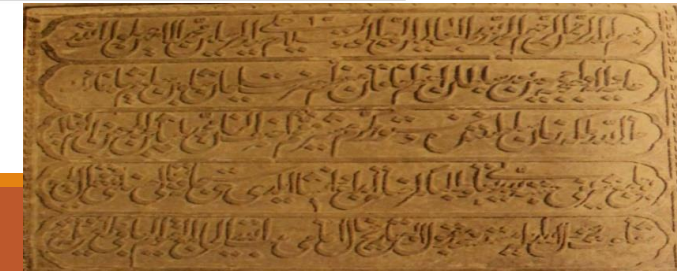

SOFYA, SOFU MEHMED PAŞA KÜLLİYESİ

Yeri / Adresi:	Sofya şehir merkezinde Georgi Dimitrov meydanında bulunmaktadır.		
İnşa Tarihi	Hicri 954 / Miladi 1547-1548		
Külliye	Medrese, imaret, mektep, daruşşifa, kervansaray ve hamam yapılardan oluşur.		
Bânîsi:	Sofu (Derviş) Mehmed Paşa		
Statüsü:	Tescilli yapı		
Kullanımı:	1903 yılında kiliseye çevrilmiştir.		
Vakfiye Kaydı	VGMA EV MH 1134-52	H. Şaban 1282 / M. Aralık 1865	
	VGMA df.988 sh.51-74 sıra.23	H. 15 Zilhicce 954 / M. 26 Aralık 1548	

Sofya, Sofu Mehmed Paşa (Kara) Camii
Çizim: Y. Mimar A. İbrahimî (M. Salinova-BAN çiziminden işlendi, 1995)

SOFYA, SOFU MEHMED PAŞA CAMİİ VAKFİYESİ -1548

Caminin Tanımı:

Sofu Mehmet Paşa, Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566)'ın ikinci vezirlerindendir. Sofu Mehmet Paşa Budin Beylerbeyi iken Hicri 958 / Miladi 1551 yılında vefat etmiştir. Cami, 1878'deki Rus-Türk savaşından sonra silah deposu olarak kullanılmıştır. 1903'te minareleri yıkılarak kiliseye çevrilir. Kiliseye çevrilirken bazı mimari değişiklikler yapılır. Camiye apsis, narteks ve çan kuleleri ilave edilir. Kare planlı, tek kubbeli olan cami, 1903 yılında kiliseye dönüştürülmüştür. Sofu Mehmet Paşa Cami kitabesi, Sofya Arkeoloji Müzesinde korunmaktadır.

Vakfiyenin Künyesi:

VGMA 988 Numaralı defterin, 51-74. Sayfaları, 24. sırasında kayıtlı, Sofya'da bulunan Sofu Mehmed Paşa Camii'ne ait Hicri 15 Zilhicce 954 / Miladi 1547-1548 tarihli Arapça vakfiyesi.

Belgenin Özeti:

Osmanlı sadrazamlarından Sofu Mehmet Paşa'nın gelirlerinin bir kısmı Sofya'da inşa ettirdiği külliye'nin içinde bulunan Sofu Mehmet Paşa Camii görevlilerinin maaşları ile diğer masraflarına meşrut olmak üzere aşağıda yerleri ve sayıları verilecek olan menkulleri ile gayri menkullerini vakfettiğine dair Hicri 15 Zilhicce 954 / Miladi 1547-1548 tarihli Arapça vakfiyesinin özetidir.

Vakfın Malları:

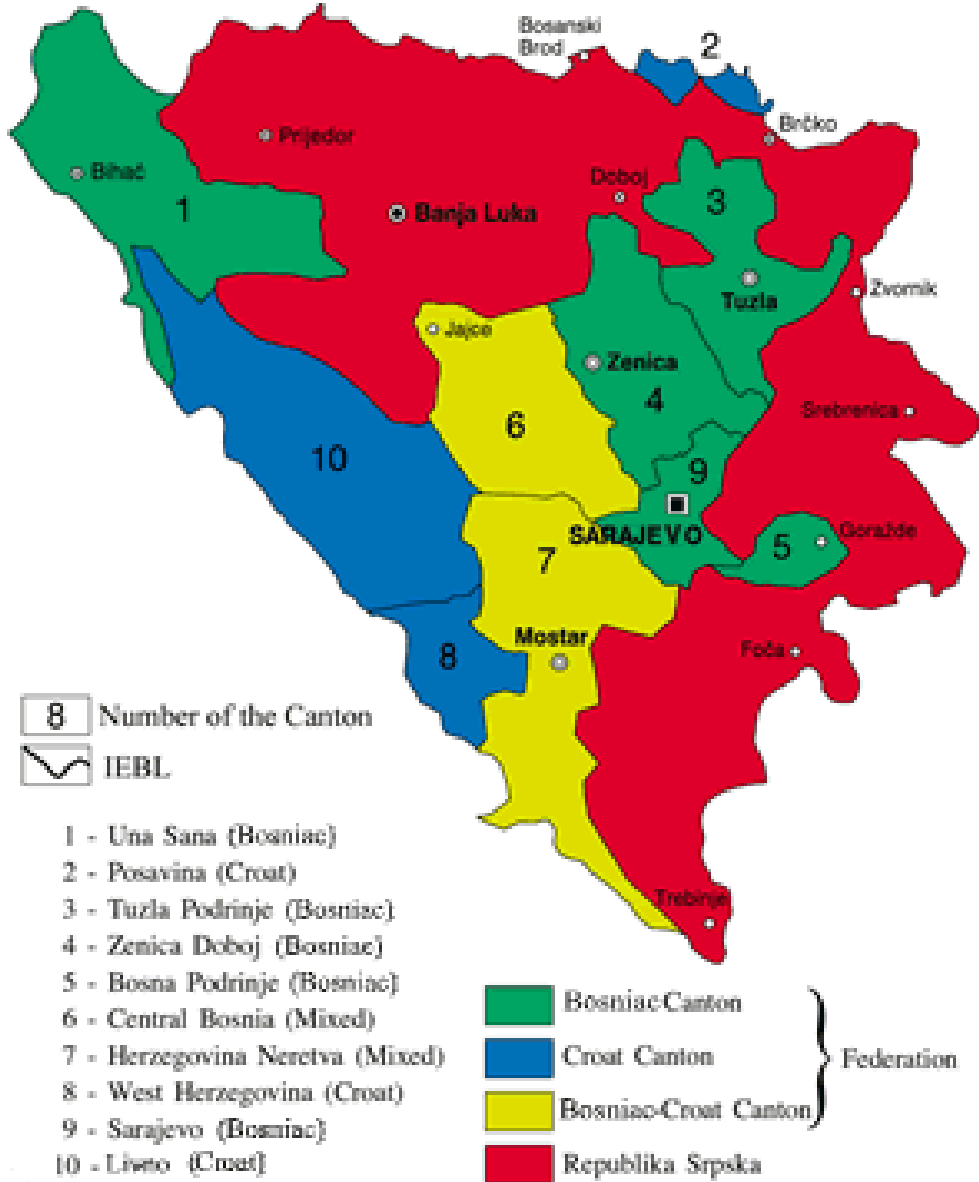
Sofya'da Sofu Mehmed Paşa Külliyesi'nin yanında Medresenin doğu tarafında 1 adet büyük Tabhane, 1 adet hara. Medresenin batı tarafında 4 adet ev, 1 adet hara. Külliye'nin kuzeyinde ve medresenin arka tarafında 1 adet mutfak. Mutfakın yanında 1 adet ekmek fırını, 20 adet tuvalet. Sofya'da Kumaşçılar Bedesteni ile Kara Danişmend Camii, Burga Bey hamamı ve Debbağlar Tekkesi arasında bulunan üst katında 56, alt katında 91 odası ve 67 dükkanı, ahır, kileri, havuzu, şadırvan, bir miktar avlusu ve 16 tuvaleti bulunan 1 adet Büyük Han. Sofya'da Külliye'nin kuzey tarafında 13 dükân ve 14 odası bulunan 1 adet Han. Yine aynı yerde 14 odalı 1 adet han.

Sofya'da Sofu Mehmed Paşa Camii'nin yanında karşılıklı iki sıra halinde 32 adet dükkan. Bu dükkanların yanında 1 adet Hamam. Hamamın bitişiğinde 1 adet boş arsa, 1 adet ekmek fırını, 1 adet nalıncı dükkanı, etrafı çevrili avlusu ve ahır olan 1 adet haşış dükkanı. Cami hatibinin iskanına meşrut 1 adet ev. Menkuller: (Altın, gümüş ve yakut taşı). 559 miskal ağırlığında 82 parça Üsküf altını, 544 miskal ağırlığında 3 parça altın zincir, 53. 387 Dirhem ağırlığında gümüş kaplar. 8.000 Dirhem kıymetinde gümüş işlemeli 3 kemer. Bazılarının kabzaları altın, bazılarının gümüş işlemeli 7 adet kılıç, 1 adet altın saplı bıçak, 7 adet yakut taşı

١٠٠
 ١٠١
 ١٠٢
 ١٠٣
 ١٠٤
 ١٠٥
 ١٠٦
 ١٠٧
 ١٠٨
 ١٠٩
 ١١٠
 ١١١
 ١١٢
 ١١٣
 ١١٤
 ١١٥
 ١١٦
 ١١٧
 ١١٨
 ١١٩
 ١٢٠
 ١٢١
 ١٢٢
 ١٢٣
 ١٢٤
 ١٢٥
 ١٢٦
 ١٢٧
 ١٢٨
 ١٢٩
 ١٣٠
 ١٣١
 ١٣٢
 ١٣٣
 ١٣٤
 ١٣٥
 ١٣٦
 ١٣٧
 ١٣٨
 ١٣٩
 ١٤٠
 ١٤١
 ١٤٢
 ١٤٣
 ١٤٤
 ١٤٥
 ١٤٦
 ١٤٧
 ١٤٨
 ١٤٩
 ١٥٠
 ١٥١
 ١٥٢
 ١٥٣
 ١٥٤
 ١٥٥
 ١٥٦
 ١٥٧
 ١٥٨
 ١٥٩
 ١٦٠
 ١٦١
 ١٦٢
 ١٦٣
 ١٦٤
 ١٦٥
 ١٦٦
 ١٦٧
 ١٦٨
 ١٦٩
 ١٧٠
 ١٧١
 ١٧٢
 ١٧٣
 ١٧٤
 ١٧٥
 ١٧٦
 ١٧٧
 ١٧٨
 ١٧٩
 ١٨٠
 ١٨١
 ١٨٢
 ١٨٣
 ١٨٤
 ١٨٥
 ١٨٦
 ١٨٧
 ١٨٨
 ١٨٩
 ١٩٠
 ١٩١
 ١٩٢
 ١٩٣
 ١٩٤
 ١٩٥
 ١٩٦
 ١٩٧
 ١٩٨
 ١٩٩
 ٢٠٠
 ٢٠١
 ٢٠٢
 ٢٠٣
 ٢٠٤
 ٢٠٥
 ٢٠٦
 ٢٠٧
 ٢٠٨
 ٢٠٩
 ٢١٠
 ٢١١
 ٢١٢
 ٢١٣
 ٢١٤
 ٢١٥
 ٢١٦
 ٢١٧
 ٢١٨
 ٢١٩
 ٢٢٠
 ٢٢١
 ٢٢٢
 ٢٢٣
 ٢٢٤
 ٢٢٥
 ٢٢٦
 ٢٢٧
 ٢٢٨
 ٢٢٩
 ٢٣٠
 ٢٣١
 ٢٣٢
 ٢٣٣
 ٢٣٤
 ٢٣٥
 ٢٣٦
 ٢٣٧
 ٢٣٨
 ٢٣٩
 ٢٤٠
 ٢٤١
 ٢٤٢
 ٢٤٣
 ٢٤٤
 ٢٤٥
 ٢٤٦
 ٢٤٧
 ٢٤٨
 ٢٤٩
 ٢٥٠
 ٢٥١
 ٢٥٢
 ٢٥٣
 ٢٥٤
 ٢٥٥
 ٢٥٦
 ٢٥٧
 ٢٥٨
 ٢٥٩
 ٢٦٠
 ٢٦١
 ٢٦٢
 ٢٦٣
 ٢٦٤
 ٢٦٥
 ٢٦٦
 ٢٦٧
 ٢٦٨
 ٢٦٩
 ٢٧٠
 ٢٧١
 ٢٧٢
 ٢٧٣
 ٢٧٤
 ٢٧٥
 ٢٧٦
 ٢٧٧
 ٢٧٨
 ٢٧٩
 ٢٨٠
 ٢٨١
 ٢٨٢
 ٢٨٣
 ٢٨٤
 ٢٨٥
 ٢٨٦
 ٢٨٧
 ٢٨٨
 ٢٨٩
 ٢٩٠
 ٢٩١
 ٢٩٢
 ٢٩٣
 ٢٩٤
 ٢٩٥
 ٢٩٦
 ٢٩٧
 ٢٩٨
 ٢٩٩
 ٣٠٠
 ٣٠١
 ٣٠٢
 ٣٠٣
 ٣٠٤
 ٣٠٥
 ٣٠٦
 ٣٠٧
 ٣٠٨
 ٣٠٩
 ٣١٠
 ٣١١
 ٣١٢
 ٣١٣
 ٣١٤
 ٣١٥
 ٣١٦
 ٣١٧
 ٣١٨
 ٣١٩
 ٣٢٠
 ٣٢١
 ٣٢٢
 ٣٢٣
 ٣٢٤
 ٣٢٥
 ٣٢٦
 ٣٢٧
 ٣٢٨
 ٣٢٩
 ٣٣٠
 ٣٣١
 ٣٣٢
 ٣٣٣
 ٣٣٤
 ٣٣٥
 ٣٣٦
 ٣٣٧
 ٣٣٨
 ٣٣٩
 ٣٤٠
 ٣٤١
 ٣٤٢
 ٣٤٣
 ٣٤٤
 ٣٤٥
 ٣٤٦
 ٣٤٧
 ٣٤٨
 ٣٤٩
 ٣٥٠
 ٣٥١
 ٣٥٢
 ٣٥٣
 ٣٥٤
 ٣٥٥
 ٣٥٦
 ٣٥٧
 ٣٥٨
 ٣٥٩
 ٣٦٠
 ٣٦١
 ٣٦٢
 ٣٦٣
 ٣٦٤
 ٣٦٥
 ٣٦٦
 ٣٦٧
 ٣٦٨
 ٣٦٩
 ٣٧٠
 ٣٧١
 ٣٧٢
 ٣٧٣
 ٣٧٤
 ٣٧٥
 ٣٧٦
 ٣٧٧
 ٣٧٨
 ٣٧٩
 ٣٨٠
 ٣٨١
 ٣٨٢
 ٣٨٣
 ٣٨٤
 ٣٨٥
 ٣٨٦
 ٣٨٧
 ٣٨٨
 ٣٨٩
 ٣٩٠
 ٣٩١
 ٣٩٢
 ٣٩٣
 ٣٩٤
 ٣٩٥
 ٣٩٦
 ٣٩٧
 ٣٩٨
 ٣٩٩
 ٤٠٠
 ٤٠١
 ٤٠٢
 ٤٠٣
 ٤٠٤
 ٤٠٥
 ٤٠٦
 ٤٠٧
 ٤٠٨
 ٤٠٩
 ٤١٠
 ٤١١
 ٤١٢
 ٤١٣
 ٤١٤
 ٤١٥
 ٤١٦
 ٤١٧
 ٤١٨
 ٤١٩
 ٤٢٠
 ٤٢١
 ٤٢٢
 ٤٢٣
 ٤٢٤
 ٤٢٥
 ٤٢٦
 ٤٢٧
 ٤٢٨
 ٤٢٩
 ٤٣٠
 ٤٣١
 ٤٣٢
 ٤٣٣
 ٤٣٤
 ٤٣٥
 ٤٣٦
 ٤٣٧
 ٤٣٨
 ٤٣٩
 ٤٤٠
 ٤٤١
 ٤٤٢
 ٤٤٣
 ٤٤٤
 ٤٤٥
 ٤٤٦
 ٤٤٧
 ٤٤٨
 ٤٤٩
 ٤٥٠
 ٤٥١
 ٤٥٢
 ٤٥٣
 ٤٥٤
 ٤٥٥
 ٤٥٦
 ٤٥٧
 ٤٥٨
 ٤٥٩
 ٤٦٠
 ٤٦١
 ٤٦٢
 ٤٦٣
 ٤٦٤
 ٤٦٥
 ٤٦٦
 ٤٦٧
 ٤٦٨
 ٤٦٩
 ٤٧٠
 ٤٧١

[illegible][illegible][illegible]

BOSNA-HRSEK'TE OSMANLI VAKIF ESERLERİ

BOSNA - HERSEK

FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	ARŞİV KAYITLARINDA ESER SAYISI
DİNİ YAPILAR	CAMİ-MESCİT	1182
	TEKKE	75
	TÜRBE	135
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	76
	MEKTEP	874
	DARÜL-KURRA	2
	RÜŞTİYE	2
	KÜTÜPHANE	6
TİCARİ YAPILAR	HAN	622
	BEDESTEN	2
	ARASTA	4
	KERVANSARAY	8
ASKERİ YAPILAR	KALE	64
	KULE-OCAK	135
SOSYAL YAPILAR	HAMAM	9
	ÇEŞME	45
	İMARET	146
	KÖPRÜ	121
	SU KEMERİ	1
KAMU YAPILARI	SARAY	3
	SAAT KULESİ	24
	HÜKÜMET KONAĞI	5
TOPLAM		3541

Günümüzde Ayakta Olan Eser Sayısı Takriben 800-850'dir.

MOSTAR KÖPRÜSÜ RESTORASYON ÇALIŞMALARI VE AÇILIŞI

PILOT CULTURAL HERITAGE PROJECT

BOSNIA AND HERZEGOVINA
Federation of Bosnia and Herzegovina

CITY OF MOSTAR
Project Coordination Unit

THE WORLD BANK

zemlje donatori / the donor countries

part of project partners involved in the project:
Aga Khan Trust For Culture
& World Monuments Fund

Arnavutluk

Yapı Türü	Arşiv Kayıtlarında
Cami	482
Tekke	144
Türbe	38
Toplam	664

NOT. Arnavutluk'ta Günümüzde
Ayakta Kalan Osmanlı Eser Sayısı- **115**

Yapı Türü	Arşiv Kayıtlarında
Medrese	28
Mektep	111
Han	123
Hamam	18
Köprü	18
Saat Kulesi	3
Çeşme / Şadırvan	13
Kale	9
Kule	4
Toplam	336

TİRAN ETHEM BEY CAMİİ -1792

Berat

- - Balkanlar'daki Osmanlı bakiyesi Türk-İslâm kültürünün çekirdek kültürü ve yerel dinamikleri «**Ferdiyetin Yüceliği**» ile açıklanabilir.
- - Şehrin her yapısı komşu yapılarla kurduğu ilişkiler, münferit olarak iddiasız ve sade yapıların ve yapı elemanlarının tekrarıyla oluşan düzen görülmektedir.
- - Berat şehri bunun en güzel örneğini sunmaktadır.

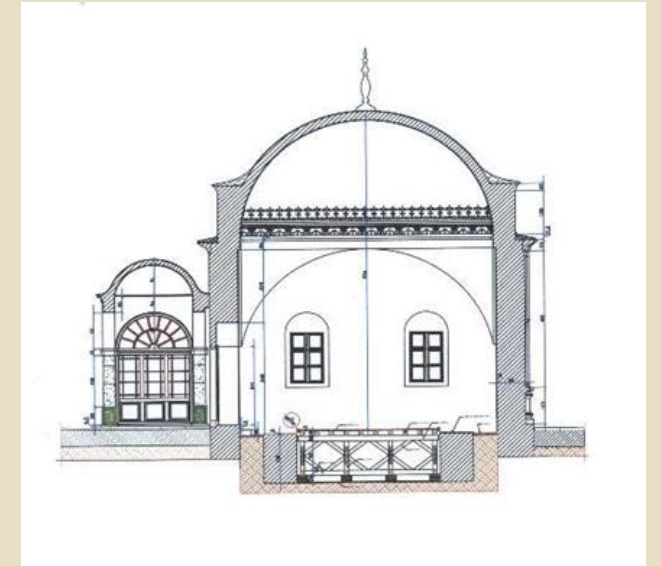
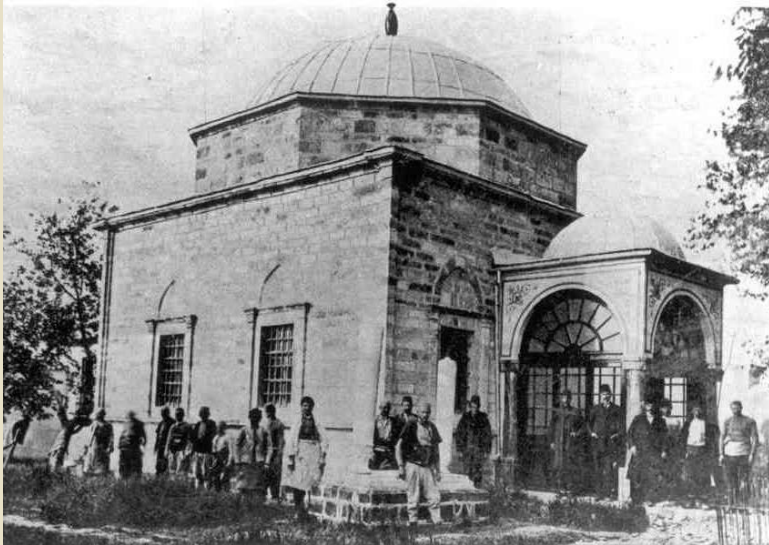

KOSOVA'DA OSMANLI VAKIF ESERLERİ

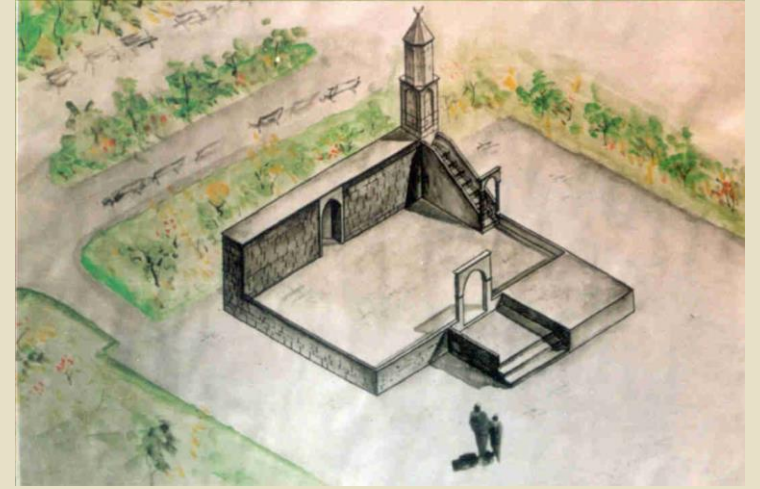

KOSOVA				
FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	ARŞİV KAYIT ESER SAYISI	MEVCUT ESER SAYISI	YÜZDE
DİNİ YAPILAR	KÜLLİYE	26	17	65%
	CAMİİ	233	66	28%
	TEKKE	24	9	38%
	TÜRBE	42	9	21%
	NAMAZGÂH		2	
	HAZİRE		16	
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	24	5	21%
	MEKTEP	33	5	15%
	KÜTÜPHANE	8	3	38%
	RÜŞTİYE	4	4	100%
TİCARİ YAPILAR	HAN	33	2	6%
	ARASTA	4	3	75%
	DEBBAHANE	3	2	67%
SOSYAL YAPILAR	HAMAM	14	6	43%
	KÖPRÜ	14	9	64%
	İMARET	3	1	
	ÇEŞME	58	17	29%
ASKERİ YAPILAR	KALE	8	6	75%
	KULE-OCAK	1	1	100%
	REDİF	2	1	0%
	KIŞLA	5	4	80%
KAMU YAPILARI	SAAT KULE	7	5	71%
	HASTANE	4	2	50%
	TRAFO		1	
	SARAY	2	2	100%
	ISLAHANE	1	1	100%
	BELEDİYE BİNASI	1	1	100%
	HÜKÜMET KONAĞI	2	3	
	POSTANE		1	
SİVİL YAPILAR	KONAK	14	14	100%
	KULE-EV	6	6	100%
TOPLAM		576	222	39%

PRİŞTİNA – SULTAN MURAD HÛDAVENDİGÂR TÛRBESİ

PRİZREN FATİH SULTAN MEHMET NAMAZGÂHI -1454

Karadağ

Yapı Türü	Arşiv Kayıtlarında
Cami	107
Tekke	14
Türbe	3
Toplam	124

NOT: Karadağ'da günümüzde 98 yapı ayaktadır.

Yapı Türü	Arşiv Kayıtlarında
Medrese	8
Mektep	23
Darülhadis	2
Darülkurra	1
Han	25
Bedesten	1
Kervansaray	2
Hamam	3
Köprü	23
Su Kemerı	1
Saat Kulesi	1
Kale	6
Kule	2
Toplam	98

Gusinja

Buřatlı Mahmut Paşa Camii -1745

Yunanistan'daki Vakıf Eserlerin Durumu

**Günümüzde Mevcut 765 Yapı
Ayaktadır.**

FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	ARŞİV KAYITLARI
DİNİ YAPILAR	CAMİ-MESCİT	2336
	TEKKE	307
	TÜRBE	30
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	182
	MEKTEP	315
	DARÜL-KURRA	7
TİCARİ YAPILAR	HAN	171
	KERVANSARAY	10
ASKERİ YAPILAR	KALE	22
SOSYAL YAPILAR	İMARET	65
	HAMAM	134
	KÖPRÜ	25
	SAAT KULESİ	5
	SU KEMERİ	6
	ÇEŞME	10
	SEBİL	4
	HAYRATLAR	142
TOPLAM		3771

Girit Adası

FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	AYAKTA OLAN
DİNİ YAPILAR	KÜLLİYE	3
	CAMİ	30
	TEKKE	5
	TÜRBE	6
	HAZİRE	2
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	5
	MEKTEP	4
	KÜTÜPHANE	1
	RÜŞTİYE	1
TİCARİ YAPILAR	BEDESTEN	1
	ARASTA/LOCA	1
ASKERİ YAPILAR	KALE	4
	HİSAR	1
	TERSANE	4
	KIŞLA	4
	BARUTHANE	2
	CEPHANE	2
	ZİNDAN	1
	KARARGÂH BİNASI	1
	TABYA	1
	HAMAM	5
SOSYAL YAPILAR	ÇEŞME	25
	SEBİL	1
	SARNIÇ	4
	İMARET	2
	KONAK	3
KAMU YAPILARI	HÜKÜMET KONAĞI	3
	VALİ KONAĞI	2
TOPLAM		124

[illegible]

RODOS ADASI		
FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	AYAKTA OLAN ESERLER
DİNİ YAPILAR	KÜLLİYE	3
	CAMİ	29
	TEKKE	5
	TÜRBE	13
	HAZİRE	6
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	3
	MEKTEP	6
	KÜTÜPHANE	1
	RÜŞTİYE	2
TİCARİ YAPILAR	HAN	1
	ARASTA	1
ASKERİ YAPILAR	KALE	2
	BURÇ	4
	ZİNDAN	1
	CEPHANE	2
SOSYAL YAPILAR	HAMAM	3
	ÇEŞME	21
	SEBİL	2
	İMARET	1
SİVİL YAPILAR	KÖŞK	3
	KONAK	4
	SARAY	1
KAMU YAPILARI	SAAT KULESİ	1
	HÜKÜMET KONAĞI	1
	VALİ KONAĞI	1
	ŞERİAT MAH.	1
	TELGRAFHANE	1
TOPLAM		119

SAKIZ ADASI'NDA VAKIF ESERLERİ

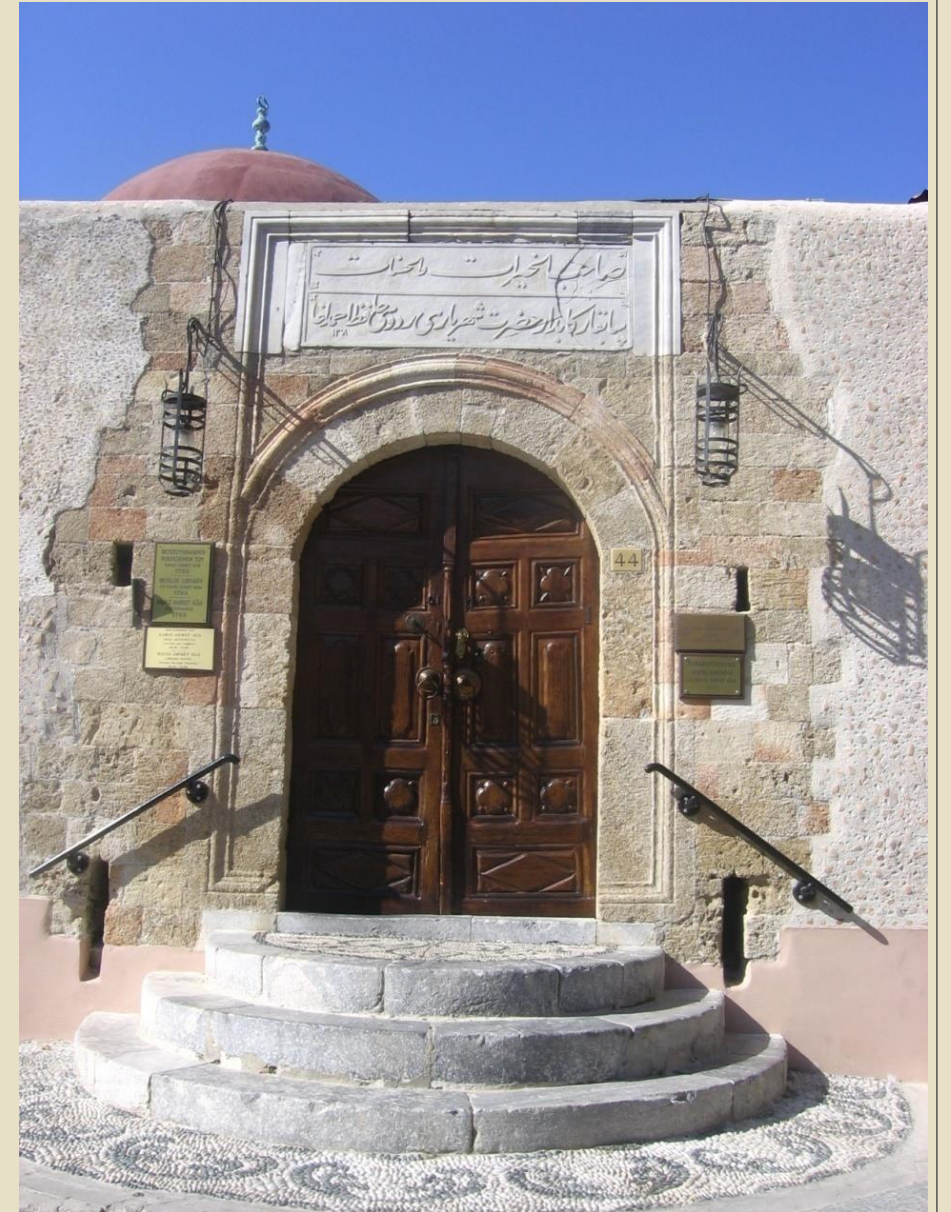

SAKIZ ADASI		
FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	AYAKTA OLDUĞU TESPİT EDİLEN ESERLER
DİNİ YAPILAR	KÜLLİYE	3
	CAMİ	30
	TEKKE	5
	TÜRBE	6
	HAZİRE	2
EĞİTİM YAPILARI	MEDRESE	5
	MEKTEP	4
	KÜTÜPHANE	1
	RÜŞTİYE	1
TİCARİ YAPILAR	BEDESTEN	1
	ARASTA/LOCA	1
ASKERİ YAPILAR	KALE	4
	HİSAR	1
	TERSANE	4
	KIŞLA	4
	BARUTHANE	2
	CEPHANE	2
	ZİNDAN	1
	KARARGÂH BİNASI	1
	TABYA	1
SOSYAL YAPILAR	HAMAM	5
	ÇEŞME	25
	SEBİL	1
	SARNIÇ	4
	İMARET	2
SİVİL YAPILAR	KONAK	3
KAMU YAPILARI	HÜKÜMET KONAĞI	4
	VALİ KONAĞI	1
TOPLAM		124

SELANİK

RODOS HAFIZ
AHMET AĞA
(FETHİ PAŞA)
KÜTÜPHANESİ

RODOS MURAT REİS KÜLLİYESİ -1571

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ - FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RESTORASYON ANA BİLİM DALI

RODOS MURAT REİS KÜLLİYESİ
RESTORASYON PROJESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RÖLÖVE **RESTITÜSYON** **RESTORASYON**

TEZ SORUMLUSU
29110101 - AMMAR İBRAHİMGİL

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. B. IŞIK AKSULU

VAZİYET PLANI

Ö: 1 / 500

21.07.2009

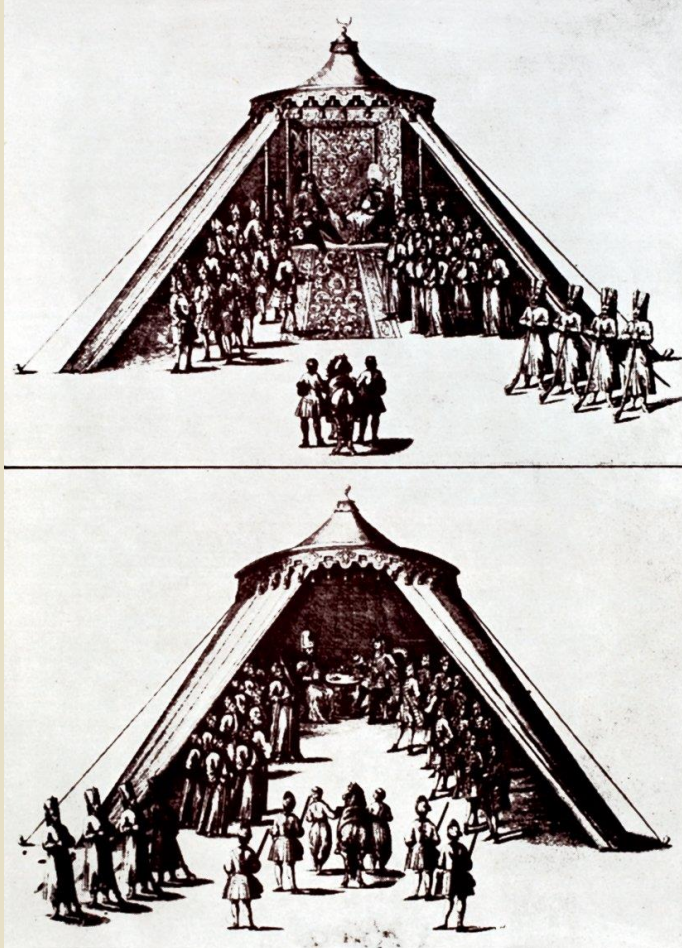

KARLOFÇA(SREMSKİ KARLOVAC) ANTLAŞMASI -1699

Pasarofça (Pozarevac) Antlaşması -1718

- Anlaşma Çadırda yapılmıştır.

Political situation in 1718:

- - Banat of Temeswar (existed with these borders from 1718 to 1739), part of Habsburg Monarchy
- - Military Frontier (existed with these borders from 1702 to 1743), part of Habsburg Monarchy
- - Kingdom of Slavonia (existed with these borders from 1718 to 1744), part of Habsburg Monarchy
- - Kingdom of Hungary (existed with these borders from 1702 to 1732), part of Habsburg Monarchy
- - Kingdom of Serbia (existed from 1718 to 1739), part of Habsburg Monarchy
- - North Bosnia (from 1718 to 1739), part of Habsburg Monarchy
- - Little Wallachia (from 1718 to 1739), part of Habsburg Monarchy
- - Principality of Transylvania, part of Habsburg Monarchy

SONUÇ

- **Türkler Rumeli’de Gösterdikleri Hoşgörü Ve İnsan Sevgisi İle Yaptıkları İmar Faaliyetleri Yerel Halkın Her Daim Sevgilisi Olmuştur**
- **Fuzulî**, Sevgilinin olduğu toprağı anlatırken;
Edemem terk Fuzulî kûyın yârin
Vatanımdır, vatanımdır, vatanımdır, vatanım demiştir.
- **Namık Kemal**’de bu « *Vatan Yahut Silistre* » olmuştur.
- **Yahya Kemal Beyatlı** ise « **Biz sende olmasak da / Sen bizdesin gene Üsküp** » dizeleriyle ayrılığı anlatmıştır.
- **Kaşgarlı Mahmud**’un Divan-ü Lügat-ı Türk’te geçen “**İl gider, töre kalır**” anlayışının Osmanlı Coğrafyasında yaşadığını göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

◦« *Bir insan neden bu taş yapıları yaparak şehri imar eder?* » sorusuna bir yönüyle katkı sunmaya çalıştım.

◦TEŞEKKÜR EDERİM